

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar
Büntető Anyagi, Eljárási és Végrehajtási Jogi Tanszék
Konzulens: Dr. Ujvári Ákos e. adjunktus

**Visszaélés kábítószerrel,
különösen a kábítószer mennyisége szerinti minősítés**

(TDK)

Eckerné Miklai Melinda

V. évfolyam 2. félév

Neptun kód: NO12PL

Lezárt aktív félévek száma: 10

E-mail: miklaimelinda@gmail.com

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3
2. Nemzetközi kitekintés	3
2.1. Európai tendenciák	4
2.2. Összegzés és értékelés	6
3. Hazai jogi szabályozás történeti áttekintése	9
4. Hatályos rendelkezések	15
4.1. Tényállás	16
4.2. Elterelés	17
5. Csekély vagy jelentős mennyiség?	18
5.1. Csekély mennyiségű kábítószerre való elkövetés, mint enyhítő körülmény	21
5.2. Jelentős mennyiségű kábítószerre való elkövetés, mint súlyosbító körülmény	22
5.3. Csekély és jelentős mennyiségű kábítószer jogi megítélése körülötti viták (Eltérő gyakorlatok és egységesítés)	22
a.) VI. számú Büntető Elvi Döntés	23
b.) 5/1998. Büntető Jogegységi Határozat	24
c.) 2/2003. Büntető Jogegységi Határozat	25
d.) 1/2007. Büntető Jogegységi Határozat	25
e.) BK. 155.....	26
f.) BKv. 75.	27
g.) BK. 75. (korábbi BK. 153.)	28
h.) Bírósági Határozatok	29
6. Jövőbeni tervek a szabályozásra	33
6.1. A Dr. Frech Ágnes-féle tervezet.....	33
6.2. A 2012-es Btk. tervezet	39

7. Összegzés	44
Hivatkozott irodalom	46
Felhasznált jogszabályok, bírósági döntések	47

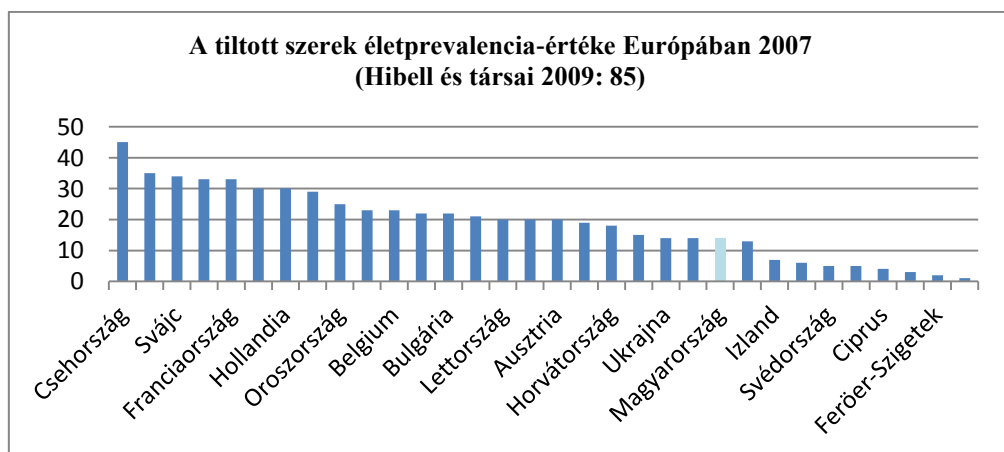
1. Bevezetés

A drogok egyidősek az emberiséggel¹. Kezdetben fontos eszközök voltak a gyógyítás területén, ahol a varázsszer és a gyógyszer ugyanazt jelentette. A gyógyítás egyik fontos momentuma az volt, hogy a varázsló, a sámán (aki a gyógyító teendőket látta el az emberek között) a természetfeletti erőkkel, szellemekkel való kapcsolatba lépéséhez különböző hallucinogén anyagokat használt fel. De ezt nem csak a gyógyászat terén alkalmazták: a jóslatok, a jövő, a harcok kimenetelének a megismerése, a halottakkal való kommunikáció egyik eszköze volt. A törzsi időktől egészen a középkorig igen népszerűek voltak a kábítószeresek, így természetes hogy ennek büntetőjogi következményeiről nagyon nem beszélhetünk itt. Egy idő után mégis felvetődött a kérdés, hogy hol a határ a drogok és a gyógyszerek között.

Drogokon belül is meg kell különböztetnünk a kábítószereseket és a pszichotrop anyagokat. Az előbbit az 1961-es New York-i Egységes Kábítószer Egyezmény, utóbbit az 1971-es bécsi Pszichotrop Anyagokra vonatkozó Egyezmény jegyzékei határozzák meg.

2. Nemzetközi kitekintés

Az egyes európai államok drogfogyasztásának életprevalencia értékét (azok aránya, akik életük során fogyasztottak valamilyen drogot) a következő diagram mutatja be:

Forrás: A kábítószer-abúzus orvosi, jogi és társadalmi vonatkozásai, Szerk.: Füst Zsuzsanna, Wenger Tibor, Medicina Kiadó Zrt., Budapest 2010. 202. o.

¹ Bayer István: A drogok történelme – A kábítószeresek története az ókortól napjainkig, Aranyhal Könyvkiadó, Budapest 2000. 14. o.

Mint látjuk, drog fogyasztás tekintetében Magyarország az európai átlag (kb. 20) alatt van, de a szintetikus drogok elterjedésével minden országban problémát jelent, hogy a különböző kábítószereket egyre többen próbálják ki.

2.1. Európai tendenciák

Az Európai Unióban számos jogszabályt alkottak a kábítószerrel kapcsolatban, de a konkrét szabályozást meghagyták a tagállamokra. Így az európai országokat eltérő jogalkotás jellemzi.

Az Európai Unió tagállamait a kábítószer-fogyasztás szankcionálása tekintetében 4 csoportba lehet sorolni²:

1. általános büntetőjogi tilalom;
2. korlátozott tilalom (bizonyos esetekben tiltják);
3. büntetőjogon kívüli szankciókat használnak (pl. szabálysértési jog körében, ahol igazgatási szankciókkal sújtják az elkövetőt);
4. nincs szankcionálva.

Az egyes tagállamok, illetve más országok az ENSZ egyezményeit aláírva kötelezettséget vállaltak arra, hogy a kábítószer-fogyasztást, valamint -kereskedelmet szankcionálják, viszont nincs meghatározva ennek mértéke, illetve formája³. E keretek között szabadon mozogva az egyes államok nemzeti drog-, illetve kriminálpolitikájukat követve szabályozzák ezeket a magatartásokat. Ezért az Unión belül is többféle megközelítés alakult ki, de ezek az eltérések lényegében nem nagyok. Egy „lángy” szabályozási hullám indult meg, miszerint a kábítószer-fogyasztókat, -birtoklókat érintő szankciók enyhültek (ez Magyarországon is érzékelhető, ahol például elterelés lehetőségét biztosították az ilyen személyeknek). A probléma az egyes jogszabályokkal és kriminálpolitikákkal, hogy az írott jog és a joggyakorlat között eltérések jelentek meg a sorozatos módosítások miatt, ami aláássa a jogbiztonságot.

Napjainkban két folyamat jellemzi a kábítószer használat, illetve személyes használat céljából történő birtoklás szabályozását Európában⁴. A dekriminalizáció „egy bizonyos

² Ritter Ildikó: (T)örvény, L'Harmattan Kiadó, Budapest 2003. 17. o.

³ Ritter im. 28.-31. o.

⁴ Kábítószer-használat az Európai Unióban: jogalkotási megközelítés, Szerk.: Varga Orsolya, Nemzeti Drogfókuszpont, Budapest 2005. 19. o.

magatartás vagy tevékenység kivétele a büntetőjog hatálya alól”, míg a depönalizáció „a törvény által előírt büntetési tételek enyhítését jelenti”. Az utóbbi esetben a tilalom fennmarad, csak a szabadságvesztés büntetése helyett más büntetőjogi szankciót szabnak ki (pénzbüntetés, bűnügyi nyilvántartásba vétel). A depönalizáció a kannabisz esetén a legjellemzőbb.

Az elkövető által birtokolt kábítószer mennyisége nagyban befolyásolja a büntetés megállapítását, illetve mértékét, továbbá a személyes használat céljából történő birtoklás és kereskedelem közötti jogi különbségtételt is⁵. Ezt a 2003-ban készített EMCDDA-kutatás is alátámasztotta.

A mennyiség definíciója, illetve a cselekmény besorolása országonként változik, ahogy az Európai Unióban sincs erre vonatkozóan egységes szabályozás. A következő megállapításokat lehet tenni (2003-as adatok alapján):

- 13 országban meghatározott mennyiségi határok („csekély” és „jelentős”) alapján minősítik a bűncselekményeket;
- 3 ország a kábítószer pénzbeli értékét veszi alapul, míg másik 3 ország a napi adag többszörösét;
- 6 ország grammban adja meg az anyagonkénti maximum mennyiséget, vagy egy határértéket állapít meg (ugyancsak grammban);
- 5 országban az anyag hatóanyagtartalmának határértékét veszik alapul.

Azokban az országokban, ahol megkülönböztetik a „csekély”, illetve „jelentős” mennyiséget, ott kiegészítő rendelkezésekkel, ügyészi irányelvekkel határozzák meg a pontos határokat.

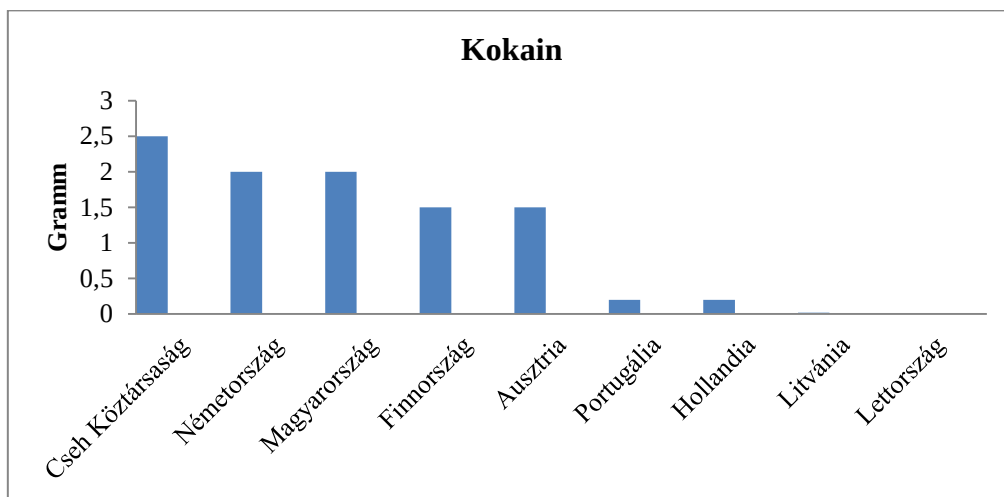
6 esetben az országok nem határoznak meg mennyiséget, hanem különbséget tesznek a személyes használat céljából történő birtoklás, illetve viszonteladás között. Természetesen a bírónak ekkor is lehetősége van arra, hogy figyelembe vegye a kábítószer mennyiségét és mérlegelési jogköre keretében befolyásolja ez a szempont a döntését.

⁵ Varga im. 27.-28. o.

2.2. Összegzés és értékelés

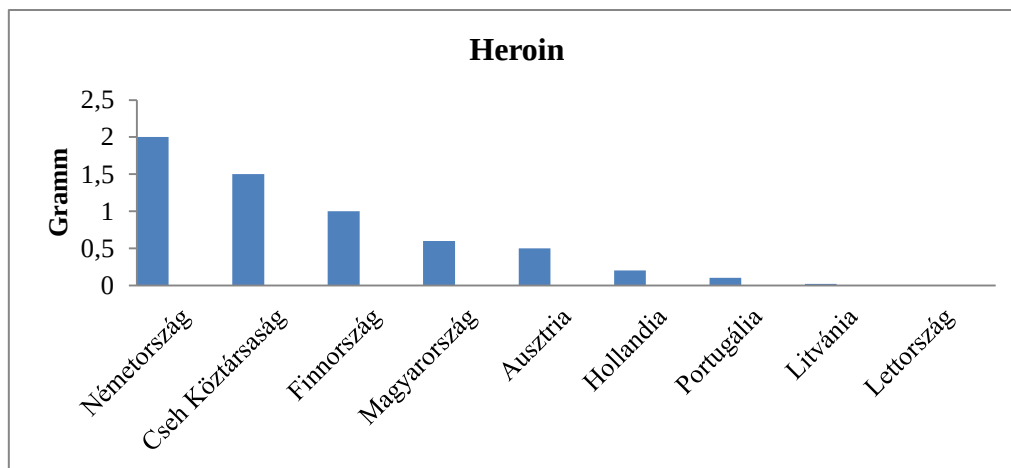
Mennyiségi elhatárolás szempontjából akkor tekinthetünk egy szabályozást szigorúnak, mikor az egyes kábítószeres csekély mennyiségének felső határát, illetve jelentős mennyiségének alsó határát minél alacsonyabban határozzák meg. Bizonyos államok, viszont nem különböztetnek meg csekély, illetve jelentős mennyiséget, viszont egy meghatározott mennyiség felett szigorúbb szankciókat írnak elő. Ezeket is számba fogom venni az összehasonlításakor.

Az egyes országok mennyiségi határértékeit két diagram segítségével mutatom be⁶:

Kokain esetén a Cseh Köztársaság határozza meg a legmagasabban azt a mennyiséget, ami alatt csak szabálysértésnek minősül a visszaélés és nem bűncselekménynek. A magyar jogszabályok magas határértékeket állapítanak meg az átlaghoz képest, míg Lettország és Litvánia a legalacsonyabban határozza meg az enyhébben szankcionált mennyiséget. Hollandia csak az átlagérték alatt függeszti fel az eljárást.

⁶ Varga im. 37.-40. o.

A heroinnal kapcsolatban a szabályozási tendenciák nagyon nem változnak az előbb megállapítottakhoz képest. Az élvonalban Németország és a Cseh Köztársaság áll, míg a legalacsonyabb határértékeket ismét Lettország és Litvánia állapítja meg. Magyarország már közelebb van az átlaghoz, de még mindig magasabb a csekély mennyiség felső határa.

A mennyiségi határértékek mellett fontos szempont az egyes országok szankciórendszere is, hogy egy adott mennyiségű kábítószerrel elkövetett visszaélés minek minősül (bűncselekmény, szabálysértés vagy egyik sem), illetve milyen súlyú büntetést szabnak ki érte (pénzbüntetés, szabadságvesztés vagy egyik sem). Magyarországon az elkövetési magatartás határozza meg a büntetési tételt, ezért a csekély mennyiségre elkövetett visszaélés enyhítő körülményként, illetve a jelentős mennyiség súlyosbító körülményként értékelhető.

Európa legtöbb országában (Ciprus, Franciaország, Finnország, Görögország, Luxemburg, Svédország, Norvégia (hosszabb ideig tartó tárolása esetén), Ausztria, Bulgária, Dánia, Hollandia (kivéve kannabisz), Írország, Lengyelország, Málta, Németország, Szlovákia, Szlovénia, Magyarország) a kábítószeres egyszerű használata/személyes használat céljából történő birtoklása is bűncselekménynek minősül⁷. Továbbá Észtországban, Spanyolországban, Lettországban, Luxemburgban (kannabisz esetén), Norvégiában, Litvániában és Portugáliában szabálysértésnek minősül, míg a Cseh Köztársaságban civil eljárást indítanak, Olaszországban pedig a rendőrség hatáskörébe tartozik ez az elkövetési magatartás.

Egyre több ország szankcionálja a kábítószer egyszerű használatát, illetve személyes használat céljából történő birtoklását a szabálysértés körében. Magyarországon is vannak már

⁷ Varga im. 43.-44. o.

ilyen törekvések, mint a kábítószerrel való visszaélés 2007-es törvénytervezete. Ezt a későbbiekben be is fogom mutatni.

Egyre kevesebb országban alkalmaznak szabadságvesztést (ha súlyosbító körülmények nem állnak fent, illetve ha csekély mennyiségre követték el a fogyasztói típusú visszaélést). Szabadságvesztést szabnak ki a legenyhébb esetekben is Franciaországban, Cipruson, Svédországban, Bulgáriában és Magyarországon (kivéve ha élnek az elterelés lehetőségével). A többi országban a szabadságvesztésen kívül a következő szankciókat alkalmazzák: pénzbüntetés, elzárás, pénzbírság, megrovás, írásbeli figyelmeztetés, jogosítvány, útlevél, fegyvervásárlási engedély, egyéb dokumentum bevonása, lakóhely elhagyásának tilalma, szabadság korlátozása. Portugáliában személyes használat esetén nem büntetést szabnak ki, hanem kezelésre kötelezik az elkövetőt, illetve Szlovákiában terápiára irányítják át.

A lett és litván szabályozásnál a mennyiségi értékek szempontjából megállapított szigor a szankciók esetében nem tapasztalható. Viszont a magyar büntetési rendszer - az elterelés lehetőségét leszámítva - szigorú, pedig mennyiségi értékhatárai kedvezőbbek az európai átlagnál.

A kábítószer-fogyasztás megítélése folyamatosan változik Európában. A következő tendencia figyelhető meg az európai jogi aktusok tekintetében⁸:

- a büntetőjogi szankciók helyett inkább az elkövető kezelésére helyezik a hangsúlyt;
- a kábítószer-használat és a fogvatartással járó ítéletek közötti aránytalanság tudatosítása;
- a kannabisz kevésbé veszélyes az egészségre, mint más kábítószeresek (feltevés).

A kannabisz megítélése, illetve „lágý” értelmezése a mai napig vitatott kérdés, ahogy a dekriminalizáció és depónalizáció folyamata is. A vita résztvevői tiltáspárti és tiltás-ellenes csoportokba (egyesületekbe) szerveződtek. Mégis több európai országban az egyszerű fogyasztás/birtoklás (általában csekély mennyiség esetén) kikerült a büntetőjog hatálya alól. Jelentős vagy nagy mennyiségű kábítószer fogyasztása, illetve személyes használat céljából történő birtoklása már szigorúbb büntetőjogi megítélés alá esik és ezt a szankciók is tükrözik. Viszont a kábítószer-kereskedelem elleni küzdelem ellentétes szabályozási tendenciát generál. Bizonyos országokban akár életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntetik az elkövető(ke)t.

⁸ Varga im. 33.-34. o.

Több tagállamban a jelentős vagy nagy mennyiséget a kereskedelmi szándékkal azonosítják, de felmerülhet súlyosbító körülményként is.

3. Hazai jogi szabályozás történeti áttekintése

A hazai szabályozásban az első büntetőjogi rendelkezéseket a kábítószerrel kapcsolatban 1930-ban hozták meg⁹. Az **1930. évi XXXVII. törvénycikk** az 1925-ös Genfben kötött Nemzetközi Ópiumegyezmény becikkelyezésnek eredménye. Ebben természetesen még nem rendelkeztek a szintetikus drogokról. Nagy vonalakban a szabályozásáról:

- egyes kábítószeresek definíciója;
- nyers ópium és a kokalevél belterületi ellenőrzése;
- gyógyárak belterületi ellenőrzése;
- indiai kenderre vonatkozó tilalmak;
- nemzetközi kereskedelem ellenőrzése;
- Állandó Központi Bizottság felállítása, feladatai.

Mint látjuk, az 1925-ös nemzetközi egyezmény megkötésével az egyes országok - köztük Magyarország is - kötelezettséget vállaltak arra, hogy a nemzetközi kereskedelmet megtisztítsák a kábítószer-forgalomtól (nem gyógyításra szolgáló anyagok forgalma), viszont itt még nem szabályozták a fogyasztás és a terjesztés bizonyos magatartásait.

A következő törvény ezzel kapcsolatban az **1961. évi V. törvény**, ami a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyve volt. Ezen belül is a 198. § szabályozta a kábítószerrel visszaélés bűncselekményét. A hatályos elkövetési magatartásokat csak szűk körben szabályozta: „készít, megszerez, tart vagy forgalomba hoz”. Továbbá 3 minősített esetet különböztet meg (üzletszerűen, visszaesőként, bűnszövetségben elkövetett). Fontos kiegészítése a törvény előtt kiadott **5/1957. (XII. 14.) számú EüM. rendelet**, amelynek melléklete tartalmazta a kóros élvezetre alkalmas kábítószeresek jegyzékét. Bár a fogyasztást önmagában nem büntette, a Kommentár magyarázatában szerepel, hogy a bűncselekményt visszaesőként általában a kábítószer-élvezők követik el. Viszont ha a fogyasztása kórossá válna, akkor büntethetőséget kizáró ok végett a büntetés korlátlanul enyhíthető lenne.

⁹ Ritter im. 14.-20. o.

Ezután jött az **1965. évi 4. törvényerejű rendelet**, ami a New Yorki Egyezményt hirdette ki. A kábítószer fogalmát sem a hatályos és sem a korábbi Btk. nem tartalmazta. A nemzetközi egyezményekben viszont már megjelentek ezek a definíciók, amit az **1/1968. (V.12.) BM-EüM együttes rendelet** vett át: kábítószernek az Egységes Kábítószer Egyezmény alapján nemzetközileg kábítószernek nyilvánított, továbbá a Magyar Köztársaságban kábítószernek minősített anyagokat és készítményeket, valamint azok bármilyen hígítását kell tekinteni. E szerek jegyzékét a rendelet 1.-3. melléklet tartalmazza. Az 1979. évi 5. tvr. (Btké.) 23. § szerint a Btk. 282. § alkalmazásában kábítószeren a visszaélés szempontjából veszélyes pszichotróp anyagot is érteni kell, amelyet a 4/1980. (VI.24.) EüM-BM együttes rendelet I-II. számú jegyzéke sorolt fel.

Majd meghozták az **1968. évi I. törvényt** a szabálysértésekről, aminek a 90. § rendelkezik a visszaélés egyes szabálysértésnek minősülő elkövetési magatartásairól. Ezek az esetek a rendőrség hatáskörébe tartoznak és a büntetése pénzbírság.

Az **1971. évi Büntető Novella** módosításokat tartalmazott, ami a társadalom fokozottabb védelme érdekében született, illetve az Egységes Kábítószer Egyezmény hatására.

A ma is hatályos **1978. évi IV. törvény** első szövege már bővebben rendelkezett a visszaélésnek minősülő magatartásokról. A 282. § még együtt szabályozza a „megszerző” és „átadó” magatartásokat. A hatályos 282/B. § (2) bekezdés szerinti magatartás (aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személynek kábítószerrel ad) már itt is megjelenik, viszont ugyanúgy bünteti, mint az alapesetet. Emellett minősített esetei is vannak, ahol megjelenik a jelentős mennyiségű kábítószerrel elkövetett visszaélés kategóriája. Továbbá enyhébb büntetést szab ki a bűncselekmény előkészületére, illetve a fogyasztói típusú elkövetésre csekély mennyiség esetén. Külön paragrafusban (283. §) szól a káros szenvedélykeltésről, ami a hatályos 282/B. § (5) bekezdésében foglaltak elődjének is lehet tekinteni, de ez ma már nem önálló tényállás. Az 1986. december 27.-én közzétett Legfelsőbb Bíróság VI. Büntető Elvi Döntésében egyértelműen kinyilvánították, hogy akkor is megvalósul a visszaélés (fogyasztással), ha a kábítószerrel más állította elő, mástól szereztek meg.

Később az **1979. évi 25. számú törvényerejű rendelet** hirdette ki a Bécsi Pszichotróp Egyezmény-t.

Az 1980-90-es években ismerték fel annak szükségességét, hogy kidolgozzanak egy átfogó drogstratégiát (hazai drogpolitika kialakítása)¹⁰. Itt kell megemlíteni az egykori Ifjúsági és Sportminisztérium Kábítószerügyi Koordinációs Bizottság nemzeti drogstratégiáját, amit 2002 decemberében fogadott el az Országgyűlés. Ennek fő célkitűzései:

- közösségi összefogás, együttműködés, továbbá a helyi közösségek problémamegoldó készségének növelése;
- fiatalok körében a megelőzés;
- droproblémával küzdők kezelése, rehabilitációja;
- kínálat csökkentése.

Természetesen a rendszerváltás sem történhetett a Büntető Törvénykönyv módosítása nélkül, ami az **1987. évi III. törvénycikkkel** (29. §), illetve az **1987. évi 5. törvényerejű rendelettel** történt meg¹¹. Megjelenik ezzel a kényszergyógyítás lehetősége.

Az **1993. évi XVII. törvény** jelentős változásokat hozott medikalizáló megoldásaival. A „nulla toleranciát” felváltotta a „kompromisszumos” megközelítés. Megjelent az elterelés intézménye a fogyasztók részére adott feltételek mellett.

Itt említeném meg a 1979. évi 5. tvr. módosítását, mivel 1993 előtt a 23. § alatt a kábítószer fogalma szerepelt: „a visszaélés szempontjából veszélyes pszichotróp anyagot is érteni kell”. 1993-ben ezt hatályon kívül helyezték és egészen 1999-ig a paragrafus nem tartalmazott rendelkezést.

A következő módosítást az **1997. évi LXXIII. törvény** 37. § iktatta be, ami a 282. § (3) és (6) bekezdését egészítette ki.

A legnagyobb változást a 90'-es években mégis az **1998. évi LXXXVII. törvénycikk** hozta a szigorítás jegyében. Az elterelést leszűkítette, illetve a fogyasztást is elkövetési magatartásnak minősítette. A kábítószer-fogyasztás szubszidiárius bűncselekményként szerepel, hiszen mindig van mögötte egy másik elkövetési magatartás, mint a megszerzés,

¹⁰ Fürst, Wenger im. 246.-248. o.

¹¹ Ritter im. 14.-20. o.

termesztés, előállítás. Az egyes elkövetési magatartásokat a jogszabály kommentárja tisztázza, emellett a BJE 5/1998 a különböző magatartásokat megvalósító részselekményeket természetes egységként értékelte (ezen később 1/2007. Büntető Jogegységi Döntés változtatott, ami ezeket több rendbeli bűncselekménynek minősítette). Visszatérve az elterelés szűkítésére, a módosítás értelmében ezt a lehetőségét nem adták meg az alkalmi fogyasztóknak, csak a kábítószerfüggő személyeknek.

1998-ig a mennyiségi kérdésekre a BED VI., illetve a 155. sz. kollégiumi állásfoglalás volt az irányadó. Viszont 1999. III. 1.-jén lépett hatályba az 1979. évi 5. tvr. 23. § új rendelkezései, vagyis a csekély és jelentős mennyiség elhatárolása, ami a mai napig az elsődleges szabályozás. Ezt 2011-ben módosították legutóbb.

A következő táblázatok segítségével az 1999. március 1-jén hatályba lépett módosítások előtti és utáni visszaélések mennyiségi arányait fogom összehasonlítani:

Kannabisz-származékok		
Az elkövetés mennyisége	Módosítás előtt %	Módosítás után %
csekély	93,1	91,1
csekély mennyiséget meghaladó	3,3	6,4
jelentős	3,6	2,4
Összesen	100,0	100,0

Amfetamin-származékok		
Az elkövetés mennyisége	Módosítás előtt %	Módosítás után %
csekély	75,9	81,4
csekély mennyiséget meghaladó	12,2	11,9
jelentős	11,9	6,7
Összesen	100,0	100,0

Opiát típusú szerek		
Az elkövetés mennyisége	Módosítás előtt %	Módosítás után %
csekély	73,3	81,7
csekély mennyiséget meghaladó	7,9	5,7
jelentős	19,8	12,6
Összesen	100,0	100,0

Összesítve			
Az elkövetés mennyisége	Módosítás előtt %	Módosítás után %	Összesen %
csekély	86,6	89	87,8
csekély mennyiséget meghaladó	5,9	6,5	6,2
jelentős	7,5	4,5	6,0
Összesen	100,0	100,0	100,0

Forrás: Ritter im. 74-75. o.

Láthatjuk, hogy a csekély mennyiségű kábítószerre elkövetett visszaélések vannak többségben az egyes szertípusokon belül és összesítve is. Azt is megfigyelhetjük, hogy a szigorítás után a jelentős mennyiségre elkövetett visszaélések aránya csökkent, a csekély mennyiségnél viszont nőtt. Míg a kannabisz-származékokkal történő visszaélések száma 19,2 %-kal nőtt, addig az amfetamin-származékoké 33,2 %-kal, illetve az opiát típusú szereké pedig 37 %-kal csökkent¹².

Tehát a szabályozás a gyakorlatban nem érte el a célját. Bár az alkalmi drogfogyasztók nem élhettek az elterelés lehetőségével, mégis a mennyiségek alapján arra lehet következtetni, hogy a fogyasztás megnőtt.

Utolsó fontosabb módosításként említeném meg a **2003. évi II. törvénycikket**, amit a kompromisszum jegyében alkottak. Kiiktatja a kábítószer-fogyasztást, mint elkövetési magatartást, de továbbiakban is büntetendő a kábítószer megszerzése, tartása. Az elterelést kiszélesíti újból, így már az alkalmi fogyasztók is élhettek vele.

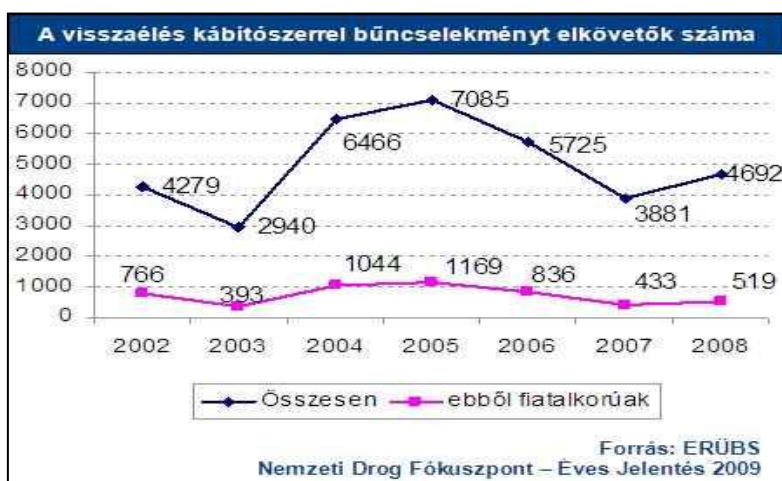
A 2003. évi II. törvény módosította az 1979. évi 5. tvr. (2) és (3) bekezdését. A módosítások csak a paragrafusok átszámozását jelentette.

¹² Ritter im. 74-75. o.

Ebben az évben adták ki a **26/2003. ESzCsM-GyISM együttes rendeletét**, ami a kábítószer-függőség gyógyító kezelését, illetve kábítószer használatot kezelő más ellátásokat vagy megelőző felvilágosító szolgáltatásokat szabályozta. Többek között rendelkezik az előzetes állapotfelmérésről, szolgáltatás paramétereiről, szolgáltatók megnevezéséről, szolgáltató-váltásról, ellátási kötelezettségről, folyamatosságról, igazolás módjáról, ingyenességről.

Az **54/2004. AB határozat** a kábítószerrel való visszaélés tényállás egyes rendelkezéseit nyilvánította alkotmányellenesnek és semmisítette meg (282. § (1) bekezdés, 282/A. § (1) bekezdés, 282/B. § (1) bekezdés, 282/C. § (1)-(2) bekezdés, 283. § (1) bekezdés b)-c)-d) pontja, e) pontjának 2. alpontja, (2) bekezdése). Továbbá bizonyos nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségek, illetve a „Btk. 282-283/A. §-ai alkalmazásával kapcsolatos bűncselekmény elkövetési tárgyának meghatározása, valamint az e §-okban foglalt elkövetési magatartások és az engedéllyel folytatható tevékenységeket megállapító jogszabályok összhangjának megteremtése, a kábítószer-élvezőket segítő, megelőző, gyógyító programok végrehajtásában közreműködő büntetőjogi felelőssége” tekintetében állapított meg mulasztásos alkotmányértést.

A következő diagrammal szemléltetném a 2002 és 2008 közötti visszaélések elkövetési statisztikáit:

Forrás: www.drogfokuszpont.hu

Bár a felderített visszaélések elkövetőinek száma 2007-re visszaesett, 2008-tól ismét elszaporodtak ezek az elkövetési magatartások. Továbbá sajnálatos tény az is, hogy nem

minden visszaélésre derül fény, ezért a kábítószer fogyasztó, illetve azzal kereskedő személyek száma mindig meghaladja az elítéltek körét. Ezeket a tendenciákat nehéz lenne meghatározni pontosan, általában bűnügyi, illetve szociális, egészségügyi és egyéb intézmények/szervek által közölt statisztikai adatok alapján becsülik meg a tényleges visszaélések számát.

A **2010. évi CLXI. törvény** módosította legutóbb az 1979. évi 5. törvényerejű rendeletet. Ezeket a változásokat később fogom bemutatni.

4. Hatályos rendelkezések

A Büntető Törvénykönyvben a kábítószerrel visszaélést a közegészség elleni bűncselekmények fejezetében helyezték el.

A hatályos szabályozás általános jellemzői¹³:

- a kábítószer fogalmát a törvény nem állapítja meg, ezek a nemzetközi egyezményekben szerepelnek (külön a kábítószereknek és külön a pszichotrop anyagok definícióját);
- nem ismer el toleranciát a kábítószer mennyisége és fajtája szerint sem;
- a büntetés nagysága nem függ a különböző kábítószerek veszélyességétől (pedig egy Európai Unió kerethatározat ezt írja elő);
- külön paragrafusok foglalkoznak a „megszerző” és az „átadó” magatartással, valamint a 18. életévét be nem töltött személy sérelmére/felhasználásával, illetve a kábítószer-függők által elkövetett visszaélésekkel;
- 1999. március 1. óta a jelentős-csekély mennyiség elhatárolását az 1979. évi 5. tvr. (a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról) szabályozza részletesen;
- ezen túl büntetni rendeli a visszaélés előkészületét és azt, aki a bűncselekmény elkövetéséhez anyagi eszközöket szolgáltat.

¹³ Fürst, Wenger im. 248.-249. o.

4.1. Tényállás

Lássuk a kábítószerrel való visszaélés jogszabályi szerkezetét¹⁴:

- 282. § „megszerző magatartások”
- 282/A. § „átadó magatartások”
- 282/B. § kiskorú sérelmére elkövetett kábítószerrel való visszaélés
- 282/C. § kábítószerfüggő személy által elkövetett visszaélés egyes esetei
- 283. § elterelés lehetőségei

A hatályos törvény két fő elkövetési típust különböztet meg: „beszerzői”, illetve „forgalmazói” magatartással elkövetett visszaélést. Ezeket két külön paragrafus foglalja magába (282.-282/A. §), továbbá a büntetési tételük is különbözik, a 282/A. § szerinti visszaélést szigorúbban szankcionálja, hiszen az „átadói” magatartások veszélyesebbek a társadalomra, mint a „fogyasztói” típusúak. Mindkettőben minősített eseteket jelöl meg, többek között a jelentős kábítószerre elkövetett visszaélést is. A csekély mennyiségű kábítószerre elkövetett bűncselekmény esetében enyhébb büntetést szab ki, ahogy a visszaélés előkészületére is. Továbbá azokat is ugyanúgy bünteti, akik „az elkövetéshez anyagi eszközöket szolgáltatnak”.

Külön megítélés alá esik az, aki a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyekkel kapcsolatban követi el a visszaélést. Itt is megjelenik a „beszerzői”, illetve minősített esetként a „forgalmazói” oldal, valamint egyéb minősített esetek, jelentős-csekély mennyiség elhatárolása, előkészület, anyagi eszközöket szolgáltatók büntetőjogi felelőssége.

Enyhébb megítélés alá esik a kábítószerfüggő személyek köre. Természetesen a „beszerzői” és a „forgalmazói” magatartásokat itt is elkülönítették.

Mint látjuk, a fogyasztás nem szerepel a törvény szövegében, csak a „beszerzés, tartás”. Tehát ha valakit kábítószer-fogyasztáson kapnak rajta, akkor „beszerzési” magatartás valósul meg, és ha azt csekély mennyiségre követték el, akkor élhet az elterelés lehetőségével.

A súlyosabbnak és enyhébbnek minősülő eseteket csak vázlatosan fogom bemutatni:

¹⁴ Fürst, Wenger im. 246.-248. o.

Súlyosbító körülmények:

- üzletszerűen (282. §, 282/C. §);
- bűnszövetségben (282.-282/C. §);
- kábítószerfüggő személy felhasználásával (282. §, 282/A. §);
- hivatalos vagy közfeladatot ellátó személyként, e minőség felhasználásában (282. §, 282/B. §);
- Magyar Honvédség, rendvédelmi szervek vagy büntetés-végrehajtási szervezet létesítményében (282/A. §);
- „átadó” magatartással (282/B. §, 282/C. §);
- oktatási, köznevelési, gyermekjóléti és gyermekvédelmi, közművelődési feladatok ellátására rendelt épület területén, illetve közvetlen környezetében „átadó” magatartással (282/B. §);
- jelentős mennyiségre (282.-282/C. §)
elkövetett visszaélés.

Enyhítő körülmények:

- visszaélés előkészülete (282.-282/C. §);
- az előállításhoz szükséges anyagok, berendezések, felszerelések készítése/ átadása/ forgalomba hozása/ kereskedése/ országba behozatala-kivitele/ ország területén való átvitele (ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg) (282. §);
- az a 18. életévét betöltött személy, aki 18. életévét be nem töltött személynek kábítószernek nem minősülő kábító hatású anyag/szer kóros élvezetéhez segítséget nyújt/rábírti törekszik (282/B. §);
- csekély mennyiségre elkövetett visszaélés. (282.-282/C. §).

4.2. Elterelés

Az elterelés vagy másképp diverzió lehetőségét itt ki kell emelnem, mert ennél a témánál az elkövetési magatartás mellett fontos szempont a mennyiségi kérdés is. A törvény lehetőséget ad a kábítószerfüggő, illetve a nem kábítószerfüggő személyeknek, hogy megszüntessék velük szemben a büntetőeljárást¹⁵. Ilyenkor az adott személynek igazolnia kell okirattal az elsőfokú ítélet meghozataláig, hogy 6 hónapon keresztül folyamatosan kábítószer-függőséget

¹⁵ Fürst, Wenger im. 253.-254. o.

gyógyító kezelést, kábítószer-használatot kezelő más ellátást vagy megelőző-felvilágosító szolgáltatást vett igénybe. Ekkor a bíróság, illetve az ügyészség megszünteti az eljárást/nyomozást.

Ha az ügyész észleli az elterelés lehetőségét, akkor a vádemelést 1 évre elhalasztják az 1998. évi XIX. törvény 222. § (2) bekezdése alapján, viszont ha a bíróság észleli, akkor a büntetőeljárást függesztik fel 1 évre a 266. § (6) bekezdése szerint.

Lássuk milyen feltételek esetén beszélhetünk elterelésről:

1. Először is az a nem kábítószerfüggő személy, aki csekély mennyiségű kábítószerre követi el a visszaélést. („megszerzői” magatartással saját használatra);
2. A kábítószerfüggő személyek két esetben élhetnek az elterelés lehetőségével:
 - jelentős mennyiséget el nem érő mennyiségre elkövetett visszaélésnél (saját használatra „megszerzői” magatartással), illetve
 - ha a visszaéléssel kapcsolatban 2 évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekményt követ el. Viszont a BKv 57. (BK 155.) alapján „csak olyan bűncselekményre vonatkozhat, amely nem valósítja meg a kábítószerrel visszaélés valamely alap-, vagy minősített esetét képező elkövetési magatartásokat.”

Ezek a rendelkezések csak a fogyasztói típusú visszaélésekre vonatkoznak, az „átadó” magatartással megvalósított bűncselekményekre nem.

5. Csekély vagy jelentős mennyiség?

A kábítószer mennyiségének fontos szerepe van a bírói döntések során, hiszen ez a büntetést is befolyásolja¹⁶. Nehéz lépést tartani az egyes drogok megjelenésével, hiszen mindig új vegyületeket állítanak elő, de a legfontosabb, hogy el kell dönteni mi minősül kábítószernek, majd a különböző minőségű és tisztasági fokú anyagokat kell megvizsgálni. Ezeket a feladatokat az eljárás során az igazságügyi szakértő látja el (egy vegyész vagy egy orvos szakértő). Viszont az 1979. évi 5. törvényerejű rendelet 23. § jogi keretet ad ennek a

¹⁶ Fürst, Wenger im. 246.-248. o.

vizsgálatnak. A szakértő ugye a kábítószer tiszta hatóanyag-tartalmát veszi alapul. Ha a bűncselekményt többféle kábítószerre követték el, akkor a kiszámított mennyiséget összegzik. Tehát ha az egyik kábítószer mennyisége a csekély mennyiség felső határának 40 %-át, a másik mennyisége ennek a határnak a 70 %-át éri el, az összegzés folytán kapott 110 % meghaladja a csekély mennyiség felső határát (itt egy tényálláson belüli visszaélésről van szó, több tényállás esetén nem lehet összesíteni a különböző kábítószeres részmennyiségét).

Mind a „megszerző”, mind az „átadó” magatartások tekintetében a csekély mennyiségnek minősül a kábítószer, ha

„a) annak bázis formában megadott tiszta hatóanyag-tartalma

- LSD esetén a 0,001 gramm,
- pszilocibin esetén a 0,1 gramm,
- pszilocin esetén a 0,2 gramm,
- amfetamin és metamfetamin esetén a 0,5 gramm,
- dihidrokódein esetén a 0,8 gramm,
- heroin esetén a 0,6 gramm,
- morfin esetén a 0,9 gramm,
- ketamin, kódein, MDA, MDMA, N-etil-MDA (MDE), MBDB, 1-PEA, N-metil-1-PEA, mCPP, metadon és petidin esetén az 1 gramm,
- kokain esetén a 2 gramm,
- BZP esetén a 3 gramm,

b) tetrahidro-kannabinol (THC) esetén a tiszta hatóanyag-tartalom az 1 gramm mennyiséget nem haladja meg.

c) kannabisz növény esetén pedig a növényegyedek száma legfeljebb 5.”

A jelentős mennyiséget számítás útján lehet kikalkulálni, még pedig a csekély mennyiségnél megadott felső határ értékének a húszszorosa.

Az új típusú kábítószeres megjelenése esetén nem kell folyamatos módosításokkal élni, hiszen a jogszabály általános értéket is megad. Eszerint a listában nem szereplő kábítószeres csekély mennyiségűnek minősülnek, „ha tiszta hatóanyag-tartalmuknak élettani hatása legfeljebb 0,9 gramm morfinbázis élettani hatásával megegyező”, illetve akkor tekinthetők jelentős mennyiségűnek, „ha tiszta hatóanyag-tartalmuknak élettani hatása 18 grammot meghaladó morfinbázis élettani hatásával megegyező.”

Az egyes kábítószeres mennyiségi elhatárolását hatóanyag-tartalmuk szerint a következő táblázattal szemléltetném:

Hatóanyag	Hatóanyag-tartalom	Csekély mennyiség felső határa		Jelentős mennyiség alsó határa	
		Tiszta hatóanyag**	Feketepiaci készítmény	Tiszta hatóanyag**	Feketepiaci készítmény
MDMA (ecstasy tabletta)	50-100 mg/tabletta	1 gramm	10-20 db tabletta	20 gramm	200-400 db tabletta
MDA (ecstasy tabletta)	46-48 mg/tabletta*	1 gramm	kb. 20 db tabletta	20 gramm	kb. 400 db tabletta
MDE (ecstasy t.)	85/113 mg/tabletta*	1 gramm	9-12 db tabletta	20 gramm	180-240 db tabletta
Amfetamin (tabletta)	50-40 mg/tabletta	0,5 gramm	12-100 db tabletta	10 gramm	240-2000 db tabletta
Amfetamin (por)	5-45 %	0,5 gramm	1,1-10 gramm por	10 gramm	22-200 gramm por
Kokain (fogyasztási adag)	25-60%	2 gramm	3,3-8 gramm por	40 gramm	66-160 gramm por
Kokain (nagy tételek)	60-80 %	2 gramm	(2,5-3,3 gramm por)	40 gramm	50-66 gramm por
Heroin (fogyasztási adag)	10-50 %	0,6 gramm	1,2-6 gramm por	12 gramm	24-120 gramm por
Heroin (nagy tételek)	40-80 %	0,6 gramm	(0,75-1,5 gramm por)	12 gramm	15-30 gramm por
Marihuana (THC)	0,01-2,5%	1 gramm	40 gramm-10 kg	20 gramm	0,8-200 kg
Hasis (THC)	1-15 %	1 gramm	6,7-100 gramm	20 gramm	134 gramm-2 kg
LSD	0,06-0,17 mg/bélyeg	1 mg	6-17 db bélyeg	20 mg	120-340 db bélyeg

* 1996-os adatok alapján

** Btk. 23. §, 1999. március 1-jétől

Kender növény esetén a csekély mennyiség a felső határa 5 tö, a jelentős mennyiség alsó határa 100 tö

Forrás: Fürst, Wenger im.

A Bűnügyi Szakértői- és Kutatóintézet egyik fontos feladata a lefoglalt kábítószeresek tiszta hatóanyag-tartalmának meghatározása. A büntetési tételek pedig a tiszta hatóanyag mennyiségétől is függenek. A fenti táblázat is mutatja, hogy ez hogyan befolyásolja a csekély, illetve jelentős mennyiség elhatárolását. Természetesen ezek az értékek minden évben változnak a vizsgált feketepiaci kábítószer-készítmények átlagos hatóanyag-tartalma szerint.

Végezetül néhány szót szólnék a Bkté. 2010-es módosításairól, amit a T/1673. számú törvényjavaslat (az egyes büntető tárgyú törvények módosításáról) indokolt meg:

A változtatások nem módosítottak a csekély, illetve jelentős mennyiségű kábítószeresek határértékein, hanem a meglévő anyagok felsorolását egészítették ki új anyagokkal, mint a pszilocin, pszilocibin, mCPP és BZP. Erre azért volt szükség, mert a korábbi szabályozással nem érintett anyagokkal elkövetett visszaélések csekély mennyiségének határát meghatározott mennyiségű (legfeljebb 0,9 gramm) morfinbázis élettani hatásához viszonyították¹⁷. Ezen nem változtatott a 2010-es törvény, viszont az általános szabály alól kiemelték a fentebb már említett anyagokat, mivel ezekre igen gyakran követtek el visszaélést. Vagyis a 2010. évi CLXI. törvény egyedileg szabályozza az új anyagok csekély mennyiségének felső határát. További érv a külön szabályozásra, hogy ezek az anyagok a nemzeti listán (mCPP, BZP), illetve nemzetközi listákon (pszilocibin, pszilocin, mint pszichotróp anyagok) is kiemelten szerepelnek.

5.1. Csekély mennyiségű kábítószerre való elkövetés, mint enyhítő körülmény

A hatályos szabályok alapján a csekély mennyiségű kábítószerre elkövetett visszaélések enyhébb megítélés alá esnek, továbbá az elterelés lehetőségének egyik fontos feltétele. A kábítószer mennyisége az eljárás során is lényeges szempont, hiszen a bűncselekmény súlya, illetve a bíróság mérlegelése is ettől függ.

282. § (1) bekezdés esetén a kiszabható 5 évig terjedő szabadságvesztés büntetése helyett vétség miatt 2 évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető az elkövető. Minősítő körülmények körében (kivéve jelentős mennyiség) pedig büntetett miatt 3 évig terjedő szabadságvesztésre enyhíti a büntetést.

A következő szakaszokban hasonlóan kisebb büntetési tételeket állapít meg a törvény a csekély mennyiségre.

¹⁷ www.parlament.hu/irom39/01673/01673.pdf (43. o.)

Tehát nagyobb társadalmi érdek fűződik a csekély mennyiségű kábítószerre elkövetett visszaélésnél az enyhébb büntetés kiszabásához vagy akár a büntetés mellőzéséhez, mint az alapmennyiséggel azonos szankcionáláshoz. Ez magától érthetődőnek tűnik, viszont más államokban vannak ennél engedőbb, illetve szigorúbb szabályok is. Az elterelés intézménye viszont diszfunkcionális, nem érvényesül benne a büntetőjog represszív funkciója, de az ilyen súlyú cselekményeket nem is a büntetőjog szigorú szankciórendszerébe helyezném el, hanem egyetértve az 5.1. alpontban bemutatásra kerülő tervezettel, a szabálysértési jog körébe sorolnám.

5.2. Jelentős mennyiségű kábítószerre való elkövetés, mint súlyosbító körülmény

Ellentétben a csekély mennyiséggel a jelentős mennyiség mindig minősítő körülményként jelenik meg. Ilyenkor elterelésre sincs lehetőség, valamint a büntetési tételek is súlyosabbak. Tehát nagyobb társadalmi érdek fűződik a szigorúbb megítéléséhez, mint a jelentős mennyiséget el nem érő visszaélésért járó büntetéshez.

A jelentős mennyiség általában a kínálati oldalon jelenik meg (a lefoglalt, illetve bevallott/bizonyított kábítószer mennyisége jól mutatja a drogkereskedelem, -terjesztés intenzitását), persze ez nagyban függ a mennyiségek kiszámításának módjától. Ha a fogyasztói magatartásoknál az első kipróbálástól összegzik a kábítószer mennyiségét, akkor a visszaélés igen könnyen eléri a jelentős mennyiség alsó határát.

Problémák csak akkor adódhatnak, ha a bűncselekményt határértékre (jelentős mennyiség alsó határára) követik el, de ez igaz a csekély mennyiség megállapításánál is. A jogalkalmazás és jogértelmezés kapcsán más gondok is adódtak, de ezeket a következő alpontban fogom bemutatni.

5.3. Csekély és jelentős mennyiségű kábítószer jogi megítélése körülötte viták

(Eltérő gyakorlatok és egységesítés)

Egyik nagy probléma a hatályos jog kapcsán, hogy nem egységes a jogalkalmazás. A Kúria (az akkori Legfelsőbb Bíróság) a kábítószerrel való visszaéléssel kapcsolatban több hivatalos jogértelmezést is kiadott. Ezeket fogom most bemutatni:

a.) A **VI. számú Büntető Elvi Döntés** 1986-ban hozták meg, amit a VIII. számú Büntető Elvi Döntés helyezett hatályon kívül. A VI. BED tette tárgytalanná a BK 75. számú állásfoglalást.

Csekély mennyiségű kábítószer esetén először is megkülönböztet gyógyszerként is alkalmazott és gyógyászatban nem használt kábítószereket. A gyógyszerként is alkalmazott kábítószer csekély mennyiségét az alapján lehet megállapítani, hogy az adott szerből az egy alkalommal kiadható gyógyszer mennyiséget meghaladja-e. A gyógyászatban nem használt kábítószereknél pedig a mérgezést okozó mennyiséget meg nem haladó mennyiség tekinthető csekélynek. A jelentős mennyiséget úgy határozza meg, hogy az sok ember, de legalább 10 ember életének vagy egészségének a veszélyeztetésére legyen alkalmas.

Az indoklásban szerepel, hogy az utóbbi években Magyarországon is elterjedtek a visszaélések, ami veszélyezteti a fogyasztók egészségét és életét, illetve társadalmi beilleszkedési zavarok forrása lehet, mint a család, illetve a munkahelyi és egyéb kötelezettségek elhanyagolása.

A Btk. akkoriban sem tartalmazta a kábítószer fogalmát, de a Btké. szerint a visszaélés körébe tartoznak a veszélyes pszichotrop anyagok is. A kábítószerek felsorolását a nemzetközi egyezmények, illetve a 1/1968. (V. 12.) BM-EüM rendelet, ennek mellékletei, a 15/1981. (XII. 8.) EüM rendelet tartalmazta. A pszichotrop anyagok jegyzékét pedig a 4/1980. (VI. 24.) EüM-BM együttes rendelete (I.-V.) foglalta magába, de csak az I.-II. jegyzékben felvett anyagok lehettek a visszaélés elkövetési tárgyai, a felsorolt többi anyag csak kóros szenvedélykeltésre alkalmas, vagyis kábító hatású anyagnak minősültek. Tehát ha valamely anyag az említett jegyzékeken fel van tüntetve, akkor az kábítószernek minősül és ennek megállapításához szakértői vizsgálat sem szükséges, viszont ha különböző kábítószerre követik el a visszaélést, akkor a mennyiséget szakértő igénybevételével kell megállapítani. Másfelől a jegyzéken nem szereplő anyagok legfeljebb kábító hatású anyagok lehetnek.

Előfordulhat, hogy a csekély mennyiségű kábítószer alkalmatlan a bódult állapot előidézésére, mert szennyezett, rossz minőségű, helytelenül készítették el és emiatt nem idézi elő a kívánt hatást. A társadalomra való veszélyességét kell vizsgálni ilyenkor. Ha az elkövető cselekménye csekély fokban veszélyes a társadalomra, akkor megrovást kell alkalmazni vagy alkalmatlan tárgyon elkövetett kísérletet kell megállapítani.

A csekély mennyiség mindig is enyhébbnek minősült, míg a jelentős súlyosabbnak. A csekély mennyiséget a természettudomány és a jogszabályi rendelkezések alapján lehet meghatározni.

A gyógyszerként alkalmazott kábítószeresek esetén a Magyar Gyógyszerkönyv állapítja meg a legnagyobb mennyiséget, amit az orvos egy beteg részére előírhat, de ennél nagyobb mennyiséget is ki lehet adni, amit a 32/1976. (EüM 23.) EüM miniszteri utasítás szabályoz. Tehát az egy alkalommal kiadható gyógyszer mennyisége nem haladhatja meg a 8 -10 napi szükségletet, indokolt esetben nagyobb mennyiséget is megállapíthatnak. Így határozható meg a VI. BED szerint a csekély mennyiség. A jelentős mennyiség ennek a legnagyobb napi adagnak a tízszerese.

A gyógyászatban nem használt kábítószeresek sokkal veszélyesebbek, ezért alacsonyabban húzták meg a csekély mennyiség határát. Ezt úgyszintén természettudományos módszerekkel állapítják meg. Ha egy adott mennyiségű kábítószer mérgezést okozna, azt már nem tekinthetjük csekély mennyiségűnek. Továbbá csekély mennyiségű kábítószer forgalomba hozatalánál már nem vétséget, hanem a bűncselekmény alapesetét valósítják meg.

A végén a jelentős értékről szól az elvi döntés, miszerint ennek csak a gyógyszerként nem használt kábítószereseknél van jelentősége, de nem emiatt fog súlyosabbnak minősülni a bűncselekmény, hanem a mennyisége miatt. Előfordulhat az is, hogy a nem jelentős mennyiségű kábítószer értéke meghaladja a jelentős érték határát.

b.) Az első jogegységi határozat, amit említenék ebből a témakörből, az **5/1998. BJE határozat**, ami kimondja, hogy az azonos és különböző kábítószeresek tiszta hatóanyag-tartalmuk alapján kiszámított részmennyiségeket összegezni kell és az így kapott össz mennyiséget kell alapul venni a minősítéskor, mivel az egyes tényállások (kábitószerrel visszaélésen belül) természetes egységet alkotnak.

A határozat meghozatalát az eltérő bírói gyakorlat és jogértelmezés indokolta. Nem tartja fenn a BH. 1989. 304. számú állásfoglalásban, illetve a hatályon kívül helyezett VI. számú Büntető Elvi Döntésben kialakított gyakorlatot, miszerint egy időpontban fogyasztás céljára az elkövető birtokában lévő mennyiség a minősítés alapja és nem a valójában együtt soha nem létező részmennyiségek összege. Viszont egyetért a BK 155. számú állásfoglalásával (amire alapozta az egész határozatot), vagyis a különböző elkövetési magatartások, amiket egyidejűleg vagy folyamatosan elkövettek, természetes egységet alkotnak. Így nem zárja ki az egyes elkövetési magatartásoknál a folytatólágosság törvényi egységének megállapítását. Természetesen az állásfoglalás is szól a részmennyiségek összegzéséről.

Tehát a VI. számú BED-del ellentétben, a terheltnél nem csak az egy alkalommal egyszerre fellelt kábítószer mennyiségét kell figyelembe venni, hanem az eredményes bizonyítás alapján

felderített más kábítószer mennyiségét is, továbbá kizárja a folytatólagosság megállapítását, mivel csak „több mozzanatú természetes egységről” lehet beszélni.

Rendelkezéseit több jogirodalmi állásponttal támasztja alá.

c.) A **2/2003. BJE határozat** különösebben nem bolygatta az 5/1998. BJE határozatot. Megállapítja, hogy minősítő körülmények esetén nem lehet a csekély mennyiségű kábítószerre elkövetett visszaélés vétségi alakzatát alkalmazni. A kábítószerfüggő személyek enyhébb megítélés alá esnek, viszont ha valamely minősítő körülményt is megvalósítanak a visszaéléssel (mint pl. tizennyolcadik életévét be nem töltött személy részére fogyasztás céljából ad át csekély mennyiségű kábítószer), akkor téves lenne vétséget megállapítani.

Jogértelmezési vita folyt arról, hogy mi az előbbre való, a privilegizált eset vagy a minősített eset. Bár úgy tartották, hogy a privilegizált eset megelőzi a minősített esetet, de nem zárhatja ki. (Privilegizált eset, mikor az általánosnál enyhébb büntetést írnak elő, minősített eset, mikor az általánosnál súlyosabb büntetést írnak elő.) A jogegységi határozat úgy rendelkezett, hogy össze nem férő az a jogértelmezés, miszerint a privilegizált esetet tartják alkalmazandónak, mikor minősítő körülmény forog fenn. Tehát az alapeseti tényállás, a minősítő körülmények, és a kapcsolódó büntetési tételek egységként értékelendők.

d.) A harmadik ide vonatkozó büntető jogegységi határozat az **1/2007. BJE** (a kábítószerrel visszaélés bűncselekménye megvalósulásának kritériumai címmel), jelenleg is irányadó. Első fontos megállapítása az, hogy csak azonos tényállásba ütköző magatartások alkotnak természetes egységet, tehát az egyes törvényi tényállásokat megvalósító magatartásoknál bűnhalmazatot kell megállapítani, valamint a kábítószeres tiszta hatóanyag-mennyiségét nem lehet összegezni, csak egy tényálláson belül. Hat különböző tényállásról beszélhetünk itt: 282. §, 282/A. §, 282/B. § (1) és (2) bekezdése, illetve a 282/C. § (1) és (2) bekezdése.

Az indoklásban szerepel, hogy a legfőbb ügyész helyettesének a BF.2115/2006. számú indítványa szerint eltérő a megítélése annak, hogy a megszerzett és tartott, de már elfogyasztott kábítószer (282. § (1)) mennyisége összegeezhető e.

A határozat egy Fővárosi Ítéletábra által hozott ítéletet említ, ahol nem tudták megállapítani a kábítószer súlyát, fajtáját, hatóanyag tartalmát, ezért az egy-egy alkalommal megszerzett kábítószer hatóanyag tartalmát vették alapul. Tehát a kábítószer-fogyasztónál „az egy alkalommal, fogyasztás céljából birtokában ténylegesen együtt lévő kábítószer” az irányadó a mennyiség megállapításakor, ha ezt másképp nem tudják meghatározni. Vagyis nem a valójában együtt soha meg nem lévő részmennyiségek összege a mérvadó. A jogtárgy

sérelméről csak akkor beszélhetünk, ha a sérelmet okozó mennyiség egy időben együtt van, illetve ez elfogyasztással folyamatosan megsemmisül, és nem halmozódik fel. Ekkor a közegészség fokozott veszélyeztetettsége nem valósul meg.

A BH. 1989. 304. számú eseti döntésre többször hivatkozik, hiszen visszatér ehhez a joggyakorlathoz, de fenntartja, hogy a továbbiakban sem irányadó ez a határozat, mivel az 1993. évi XVII. törvény átalakította a szabályozást. Az 1/2007. BJE határozat az 5/1998. BJE határozatot és vele a BK 155. számú állásfoglalást már nem tartja fenn, hiszen több pontban is ellentétes gyakorlatot fogalmaz meg. Az 1998-as határozatban még előírja az egyes részmennyiségek összegzését, illetve a már elfogyasztott, meg nem lévő mennyiségeket is figyelembe vették. Emellett természetes egységként értékeli a különböző tényállásokat megvalósító magatartásokat, ezért nem lehet megállapítani folytatólagosságot. Viszont az 5/1998-as határozatot sokan nem követték és visszatértek a BH. 1989. 304. számú határozat gyakorlatához. Továbbá a 2003. évi II. törvény változtatásai miatt sem helytálló a '98-as határozat alkalmazása.

Az 1/2007. BJE határozat viszont fenntartja a BH. 1999. 101., BH. 2002. 175., BH. 2002. 199., BH. 2002. 299. számú határozatokat.

A 2007-es jogegységi határozat megállapítja, hogy ha a rendelkezésekre álló adatok alapján (mint a kábítószer mennyisége) nem lehet megállapítani a forgalomba hozatal szándékát, akkor fogyasztói típusú elkövetési magatartás valósul meg és a lefoglalt kábítószer mennyiségét kell figyelembe venni a minősítéskor.

A határozat helyezte hatályon kívül a BK 155. számú állásfoglalását.

e.) A **Büntető Kollégium 155. számú állásfoglalását** 1995. március 27.-én hirdették ki, viszont az 1/2007. BJE határozat helyezte hatályon kívül. Tartalmát tekintve az 5/1998. BJE határozat által meghatározott joggyakorlattal lehet párhuzamot vonni. A VI. számú BED felépítését követi, viszont ellentétes tartalommal.

Az állásfoglalás többek között szól a kábítószeres, illetve kábító hatású anyagok fogyasztásából eredő bódult állapotról, ami nem korlátozza a büntetőjogi felelősséget, viszont a kábítószer-függőség, illetve a megvonási tünetek bizonyos fokban a beszámítási képességet korlátozhatja/kizárhatja, ami a büntethetőséget megszüntető ok lehet. Továbbá meghatározza az egyes elkövetési magatartásokat is.

De térjünk át a mennyiségi meghatározásokra. Csekély mennyiségű kábítószer a kábítószerhez hozzá nem szokott fogyasztókra vonatkoztatott halálos, vagyis letális, továbbá mérgező, avagy toxikus adag legfeljebb tízszerese. Jelentős mennyiség az ilyen adag több

mint százszorosa. Hasonlóan a VI. számú BED-hez, itt is megjegyzi, hogy a csekély mennyiség enyhébb megítélés alá esik, míg a jelentős súlyosabbnak minősül. Ezeket a fogalmakat a törvény nem definiálja. Itt is különbséget tesz a kábítószerként alkalmazott és a gyógyászatban nem használt kábítószeresek között. Mindkét esetben a mennyiséget természettudományos módszerekkel, illetve az igazságügyi orvos szakértői gyakorlatban általánosan elfogadott szabályokkal (az adott kábítószerhez nem szokott személyre vonatkoztatott halálos adag) állapíthatjuk meg. Vannak olyan kábítószeresek, amelyeknek nem ismert a halálos adagja, ezért itt a mérgező adagot alkalmazzák alapegységként. Ezeknek az alapegységeknek a tízszereséig beszélhetünk csekély mennyiségről, százszorosától pedig jelentős mennyiségről. Az alapegységeket tehát a szakértők alakítják ki külföldi és belföldi tapasztalatok alapján. Viszont a Cannabis esetében a halálos és a mérgező adag sem bizonyított.

A vétségi és az alapeseti alakzatokat a társadalomra való veszélyességük alapján lehet elhatárolni. A csekély mennyiségű kábítószer legalább egy vagy kevés számú személy életét vagy egészségét veszélyezteti, de nem lehet annyira kevés, hogy büntethetőséget megszüntető ok kategóriájába tartozzon (282/A. §).

A kábítószer mennyiségének számításakor a kábítószer tiszta hatóanyag-tartalmát kell alapul venni, ami a vegyész szakértő feladata. Többféle kábítószer esetén a kiszámított mennyiségeket, arányosan átszámítva összegezni kell. Különleges szakértelem szükséges ahhoz, hogy megállapítsák egy anyagról, hogy az kábítószer tartalmaz e, illetve milyen mennyiségben. Ehhez egy orvos vagy egy vegyész szakértőt kell kirendelni.

Mint látjuk a VI. számú BED meghozatala óta sok minden változott (mint a mennyiségi számítások), viszont bizonyos rendelkezéseket változatlanul hagyott.

f.) A **BKv. 57. számú véleményt** a BK 155. számú állásfoglalás helyett hozta a Legfelsőbb Bíróság.

A BK 155. felépítését követte, így az első részben a büntetőjogi felelősséget kizáró vagy korlátozó rendelkezések alkalmazásáról szól a visszaélésen belül, majd a második részben az egyes elkövetési magatartásokat definiálja, illetve a csekély és jelentős mennyiségről is itt rendelkezik, végül az utolsó részben a büntethetőséget megszüntető okok alkalmazását pontosítja.

A csekély és jelentős mennyiség fogalmát nem határozza meg, hiszen arról az 1979. évi 5. tvr. 23. §-a szól. A pontos mennyiség megállapításakor a bíróság a vegyész szakvéleményben meghatározott tiszta hatóanyag-tartalmat veszi alapul. Többféle kábítószer esetén a különböző

alapegységek alapján kiszámított mennyiségeket - arányosan átszámítva - összegzik és az így kapott mennyiség alapján kell eldönteni, hogy az csekély vagy jelentős mennyiség.

Különleges szakértelem szükséges annak eldöntéséhez, hogy valamely anyag kábítószer tartalmaz-e és milyen mennyiségben. Ez orvos vagy vegyész szakértő feladata. Viszont a meg nem lévő kábítószer mennyisége és annak tiszta hatóanyag-tartalma bizonyítási kérdés és nem szakértői (ezek 2007 előtt voltak relevánsak).

g.) A **BK 75. számú állásfoglalása** a jelentős mennyiséget definiálja. Egy átlagos kábítószerélvező egy évi fogyasztásának megfelelő mennyiségű, káros élvezetre alkalmas kábítószer jelentős mennyiségűnek kell tekinteni, ha azt orvos szakértői véleménnyel meg lehet állapítani.

A jelentős mennyiség meghatározásánál nem lehet súlyhatárokat, meghatározott forintértékeket alapul venni (csak zugárfolyamon kialakult értékeket lehet tudni), hiszen az egyes kábítószer hatása más és más, továbbá az adott fogyasztó biológiai adottságaitól is függ az eredmény.

A kábítószer mennyiségi határértékeinek változásait a következő táblázattal szemléltetném:

	VI. BED alapján 1987-1994		BK. 155. számú állásfoglalás szerint 1995. III. 27.–1999. III. 1.		Btké. 23. § alapján 1999. III. 1-től	
	csekély maximum	jelentős minimum	csekély maximum	jelentős minimum	csekély maximum	jelentős minimum
	gramm					
Heroin	0,075	0,75	0,62	6,2	0,6	12,0
Morfin	1,0	4,0	3,0	30,0	0,9	18,0
Metadon	1,0	6,0	7,5	75,0	1,0	20,0
Hydrocodyn	1,5	10,0	7,5	75,0	0,8	18,0
Kodein	3,0	8,0	8,0	80,0	1,0	20,0
Kokain	0,6	10,0	7,0	70,0	2,0	40,0
LSD	0,0005	0,005	0,007	0,07	0,001	0,02
Cannabis (-9-THC)	0,075	7,5	10,0	100,0	1,0 vagy (5 növény)	20,0 vagy (100 növény)

Forrás: [http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/sipos_laszlo-kabitoszerrel_visszaeles\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/sipos_laszlo-kabitoszerrel_visszaeles[jogi_forum].pdf) 37. o. (1. számú ábra)

A táblázat alapján a következőket lehet megállapítani:

- BK. 155. számú állásfoglalás enyhébben húzza meg a csekély mennyiség felső határait, mint a VI. BED vagy a hatályos Btké. 23. §-a;
- a csekély mennyiség felső határánál a 94' előtti és a 99' utáni szabályozás nagyon nem különbözik;
- VI. BED szigorúbban húzza meg a jelentős mennyiség alsó határait, mint a BK. 155. számú állásfoglalás vagy a hatályos Btké. rendelkezései.

h.) Végül kitérnék az egyes (a kábítószer mennyiségi minősítését érintő) **bírószági határozatok** bemutatására.

Az egyik legfrissebb bírószági határozat a mennyiségi minősítéssel kapcsolatban a **BH 2005. 246.**, amiben azt állapították meg, hogy ha objektív adatok alapján a kábítószer mennyiségét, illetve hatóanyag-tartalmát nem lehet meghatározni, akkor becslést kell alkalmazni, továbbá a hatóanyag-tartalom megállapítása nem vegyész szakértő feladata, hanem a bíróságé, mivel szakértői feltételezésekre nem lehet alapozni az ítéletet.

A határozat kapcsán figyelembe kell venni, hogy az 5/1998. BJE határozat volt az irányadó, vagyis az egy időben ténylegesen együtt lévő mennyiségen túl a többi részmennyiségeket is be kell számítani és összegezni kell.

A hivatkozott visszaélési ügy kapcsán igen kis mennyiség került lefoglalásra, viszont a vallomások alapján a csekély mennyiség felső határát meghaladó mennyiségre derült fény, amihez objektív adatokat nem találtak, így csak becsléssel lehetett kiszámítani a teljes mennyiséget. A vegyész szakértő a jelentős mennyiség alsó határát meghaladó mennyiséget állapított meg, ami nem volt helytálló, hiszen a hatóanyag-tartalmaknál sokkal nagyobb értéket vett alapul, mint a lefoglalt vagy az ORFK Bűnügyi Szakértői- és Kutatóintézetében vizsgált feketepiaci készítmények átlagos hatóanyag-tartalma. A vádlott legterhelőbb vallomása alapján sem állapítható meg jelentős mennyiség, tehát a bíróság alapmennyiségre elkövetett visszaélésként értékelte az esetet.

A másik 2005-ös határozat a **BH 2005. 279.**, ami ugyancsak a becsléssel megállapított kábítószer-mennyiség hatóanyag-tartalmának meghatározásáról szól. Kimondja, hogy ez nem vegyész szakértő feladata, hanem a bíróság kizárólagos hatásköre. Ez nem azt jelenti, hogy a bíró nem rendelhet ki szakértőt egy eljárás kapcsán, hiszen legtöbbször különleges szakértelem szükséges a kábítószer mennyiségének meghatározásánál. Objektív adatok

hiányában a bírónak becslést kell alkalmaznia, ahol nem köti a szakértői vélemény, viszont az ORFK Bűnügyi Szakértői- és Kutató Intézetében vizsgált feketepiaci kábítószer-készítmények átlagos hatóanyag-tartalmáról készített táblázatban meghatározott legkisebb hatóanyag-tartalmat (kábitószer-fajtánként elkülönítve) figyelembe kell vennie. Tehát a becslés nem a vegyész szakértő matematikai feladata, hanem a bíróság ténymegállapítási, illetve mérlegelési köre. Ha a számítások alapján az egyes minősítések között csak pár gramm eltérés van, akkor ezt általában a bíróság a terhelt javára értékeli.

A **BH 2003. 182.** szerint jelentős mennyiségnek minősül az 500 db LSD-vel átitatott bélyeg, amit értékesítés céljából hoztak be az országba, de az átadás vagy eladás megkezdésére még nem került sor.

Az elsőfokú bíróság természetes egységet állapított meg a kábítószeres cigaretta elszívásában megnyilvánuló magatartás és az 500 db LSD-vel átitatott bélyeg országba történő behozatala között. A probléma, hogy a kábítószeres cigaretta csoportos elszívását átadói magatartásnak értékelte a bíróság, mikor a gyakorlat ettől eltérő állásponton volt. A Legfelsőbb Bíróság is kimondta, hogy a kábítószeret tartalmazó cigaretta közös elszívása a cigaretta tulajdonosa részéről nem átadás, hanem tartás (ez a magatartás beleolvad a tartásba). Viszont a bélyegek országba történő behozatala jelentős veszélyt hordoz magában, így nem indokolt a Btk. 87. § (2) bekezdés b) pontjában írt enyhítő rendelkezés alkalmazása.

A **BH 2002. 127.** számú határozat kimondja, hogy aki kábítószerrel üzletszerűen kereskedik, azzal szemben az enyhítő rendelkezések akkor sem alkalmazhatóak, ha azt csekély mennyiségre követték el. Ilyen esetekben végrehajtandó szabadságvesztés kiszabása indokolt.

A szigorú ítéletet egyrészt a hasonló jellegű bűncselekmények elszaporodása, másrészt a vádlottak személyében rejlő társadalomra való veszélyesség indokolta.

A következő 2002-es határozat a **BH 2002. 175.**, aminek második része tartalmazza a következő rendelkezést: ha jelentős mennyiségű kábítószerre, forgalomba hozatal céljából valóstítják meg a visszaélést, akkor kísérlet esetén, illetve enyhítő rendelkezések alkalmazásakor sem szabható ki 7 év 6 hónapi szabadságvesztésnél enyhébb büntetés.

A Btk. általános része a mai napig lehetőséget biztosít eggyel enyhébb, illetve szigorúbb fokozatú büntetés kiszabására az elkövető személyisége és a bűncselekmény indítékaira való

tekintettel. Viszont a Legfelsőbb Bíróság az adott ügyben nem talált olyan körülményt, ami indokolta volna az eggyel enyhébb végrehajtási fokozat kijelölését.

A **BH 1999. 101.** határozat szerint mind a kereskedés, mind a forgalomba hozatal szempontjából fontos a visszaélés minősítése. A másodfokú bíróság szerint a kereskedés rendszeresen ismétlődő, anyagi haszonszerzésért folytatott adásvétel (fogyasztóknak), míg a forgalomba hozatalnál az elkövető több személynek teszi elérhetővé a kábítószer, akár úgy hogy egy olyan embernek adnak el kábítószer, aki nem saját fogyasztásra veszi meg, hanem további értékesítésre. A bírói gyakorlat viszont a forgalomba hozni kívánt mennyiséget nem tekinti olyan kiemelkedőnek, hogy a büntetési tételen belül a felső vagy a közép határhoz közelítsen a kiszabott szabadságvesztés.

A **BH 1994. 294.** határozat két fontos megállapítást tett. Az első rész szerint a Btk.-t módosító rendelkezések (1993. évi XVII. törvény) sokkal hátrányosabbak az elkövetőre nézve, ezért csak az elkövetés idején hatályban lévő büntetőjogi rendelkezéseket lehet alkalmazni. A másik rész szerint pedig a 259 gr mennyiségű (országba behozott) hasis nem minősül jelentős mennyiségnek.

A hasisnak, ami az indiai vadkender hatóanyaga, nem ismert a halálos adagja, mivel toxicitása igen alacsony, viszont alkalmas a kábítószerre való rászoktatásra, keményebb drogok kipróbálására. A módosítást megelőző rendelkezések a VI. Büntető Elvi Döntésre alapoztak, miszerint a jelentős mennyiség sok ember, de legalább tíz személy életét, illetve egészségét veszélyezteteti. Továbbá szólt a kiegészítő orvos szakértői véleményekről is.

A **BH 1991. 55.** határozat kimondja, hogy a jelentős mennyiség megállapítása a visszaélés büntette esetén jogi kérdésnek minősül és nem szakértőinek.

A hivatkozott ügyben hasisra követték el a visszaélést, aminek nem ismert sem a mérgező, sem a halálos adagja. A vizsgált kábítószer az egyszeri és a néhány napi mennyiséget is meghaladta, ezért az orvos szakértő jelentős mennyiségként értékelte. Viszont a VI. BED szerint a jelentős mennyiség az, ami több ember, de legalább tíz személy életét vagy egészségét veszélyezteteti, ami itt nem helytálló, mivel csak egy vagy néhány ember életének, egészségének a veszélyeztetésére volt alkalmas. A kiegészítő szakértői vélemény is alátámasztotta, hogy szám adatokkal nem lehet meghatározni a hasis jelentős mennyiségének alsó határát.

A **BH 1990. 169.** határozatban foglalt ügy esetén tévesen állapították meg a visszaélés büntetét (vétség helyett).

Ugye a VI. BED megkülönbözteti a gyógyszerként is és a gyógyászatban nem alkalmazott kábítószereket. A gyógyszerként is alkalmazott kábítószerek mennyiségét a Magyar Gyógyszerkönyvben meghatározott legnagyobb napi adagok tízszereséig tekinthető csekélynek. A Hydrocodin, mint készítmény nem szerepelt a gyógyszerkönyvben, de hatóanyagként igen. Az Útmutató a Gyógyszerkészítmények rendelésére című kiadvány tartalmazta a Hydrocodin készítmény adatait oldatban, injekcióban és tablettában. Továbbá itt még az a gyakorlat volt követendő, miszerint az elkövető birtokában ténylegesen együtt lévő mennyiséget lehet csak alapul venni. Ezek alapján a másodfokú bíróság tévedett, mikor a visszaélés büntetét állapította meg, mivel a (csekély mennyiségű kábítószerrel való) visszaélés vétségét valósította meg az elkövető.

A már említett **BH 1989. 304.** határozat mondja ki, hogy az egy alkalommal fogyasztás céljából az elkövetőnél ténylegesen együtt lévő kábítószer mennyiségét kell alapul venni a bűncselekmény minősítésekor. Tehát a későbbi gyakorlatban megjelenő becslések és egyéb bizonyítékok alapján meghatározott mennyiségeket, avagy a valójában együtt soha nem létező részmennyiség összegét itt nem lehet figyelembe venni, mivel folyamatos fogyasztással megsemmisülnek és nem halmozódnak fel.

A határozat fenntartja a VI. BED-ben, az Útmutató a gyógyszerkészítmények rendelésére harmadik átdolgozott kiadásában és a Magyar Gyógyszerkönyvben foglaltakat. A miniszteri indoklásra hivatkozva megkülönbözteti a kábítószer „áldozatait”, illetve „haszonélvezőit”. Az áldozatok azok, akik a kábítószer rendszeres fogyasztása miatt a drog rabjaivá válnak, míg a haszonélvezők azok, akik a kábítószerrel kereskednek, valamint a kereskedelem üzéreinek és szervezett bűnbandáinak a tagjai.

Tehát ha bizonyítékok azt igazolják, hogy folyamatosan adott mennyiségű kábítószereket fogyasztott el az elkövető, de jelentős mennyiségű kábítószer egyszerre nem volt a birtokában, akkor az elkövető folytatólagosan követte el a visszaélés vétségi alakzatát.

Az utolsó határozat, amit említenék, az a **BH 1986. 359.**, amely a kóros élvezetre alkalmas kábítószer fogalmát pontosítja, továbbá a visszaélés vétségi alakzatának megállapításának feltételeiről szól.

A hivatkozott ügyben a Coderit és a Noxyron tabletták mibenlétét vizsgálták, viszont ezek nem szerepeltek sem a kábítószerjegyzéken, sem a pszichotrop anyagok listáján, ami a

4/1980. (VI. 24.) EüM-BM számú együttes rendeletének az I. és II. jegyzéke, így nem minősültek kábítószernek. Viszont a Codein és Hydrocodin cseppek a 15/1981. (XII. 8.) EüM számú rendelet I. jegyzékén kábítószerként tartalmazó gyógyszerekként szerepeltek. Orvosi szempontból nem minősültek kábítószernek, míg a visszaélés szempontjából igen. Tehát jogi kérdés annak eldöntése, hogy a jegyzéken szereplő anyag kábítószernek minősül-e. Viszont bizonytalanság esetén szükség lehet szakértő kirendelésére. Itt a határozat mellékesen megjegyzi, hogy a veszélyes pszichotrop anyagok (1971. évi bécsi egyezmény I. és II. jegyzékében felsoroltak) a kábítószerrel egy tekintet alá esnek a visszaélés szempontjából.

Maga az ügy arról szólt, hogy ezekre a szerekre orvosi vényt próbáltak beváltani két esetben is. A bíróság szerint ezek a cselekmények nem alkottak természetes egységet, hanem folytatólagos törvényi egységet állapítottak meg, ami részben kísérleti szakaszban maradt.

6. Jövőbeni tervek a szabályozásra

A következő alpontokban két tervezetet mutatok be. A Dr. Frech Ágnes-féle tervezet bár nem került az országgyűlés elé, mégis korszerű gondolatok jelentek meg benne, amivel több pontban egyetértek. A másik tervezettel szemben már kritikusabb vagyok, viszont nagy valószínűséggel ez lesz az új Btk. (várhatóan módosításokkal).

6.1. A Dr. Frech Ágnes-féle tervezet

Dr. Frech Ágnes az akkori vezető államtitkár kérte fel a büntetőjogi kodifikációban való részvételre, azon belül is a kábítószerrel való visszaélés tényállásának a korszerűsítésére¹⁸. Emellett részt vett az "új" Büntető törvénykönyv általános részét érintő kodifikációs bizottságában is. A cél a XXI. századra kialakult és megváltozott bűnözési környezetnek, társadalmi, gazdasági viszonyoknak való megfelelés.

A kábítószerrel visszaélés hatályos szabályozása alapján a jelentős mennyiséget nem nehéz elérni, mivel a nyomozóhatóság általában nem elégszik meg a talált, lefoglalt mennyiséggel, a nyomozati szakaszban teljesen felderítik az egyén kábítószeres múltját. A mennyiségi számítások szempontjából fontos az 1/2007. Büntető jogegységi határozat, amit már az előző

¹⁸ Dr. Frech Ágnes: A kábítószer büntetőjog aktuális problémái Magyarországon, Magyar Kriminológiai Társaság tudományos előadásán elhangzott előadás, 2007. november 9.

alpontban bemutatam, de pár szóban ismét feleleveníteném: az azonos és különböző kábítószereknek a tiszta hatóanyag-tartalom alapján kapott részmennyiségeket összegezni kell.

Az új szabályokat a tartósság igényével kell megalkotni, hiszen hosszú évtizedeken át szolgálnia a kell a társadalmi érdekeket. Továbbá a szükségesség és arányosság elvével is összhangban kell lennie. A szerző azt is hangsúlyozza, hogy elsősorban a terjesztői magatartásokat kell büntetni és csak utána a használóit.

A kábítószerrel kapcsolatban a következő dokumentumokat/jogszabályokat emeli ki előadásában:

- 96/2000 (XII. 11.) OGY határozat – Nemzeti Drogstratégia (A kábítószerhez való hozzáférés, avagy a kínálat csökkentése és a használat megelőzése.);
- Európai Unió Tanácsának 2005-2012. időszakra vonatkozó drogstratégia – EU stratégia (Börtönbüntetés alternatívájaként a rehabilitációs, kiegészítő programok alkalmazása.);
- A kábítószeres és pszichotrop anyagok tiltott forgalmazása elleni egyezmény (Bécs, 1988) – 1998. évi L. törvénnyel kihirdetve;
- Egységes Kábítószer Egyezmény (New York, 1961) és I-IV. listái – 1965. évi 4. tvr.-tel kihirdetve;
- Pszichotrop anyagokról szóló egyezmény (Bécs, 1971) és I-IV. listái – 1979. évi 25. tvr.-tel kihirdetve;
- Gyermekek jogairól szóló egyezmény (New York, 1989) – 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetve;
- Európai Unió Tanácsa 2004/757/IB kerethatározata (Büntetések arányossága, hatékonysága, visszatartó erejűnek kell lennie – a szabadságvesztés minimumának meghatározása + kábítószer használat kezelését a nemzeti jogalkotásra bízva);
- Alkotmánybíróság 54/2004. (XII. 13.) határozata;
- 2005. évi XXX. törvény.

A tervezet koncepciója elsősorban az Általános Részhez való igazítás, továbbá a hatályos szabályok megváltoztatása, újrafogalmazása:

- meg kell felelnie nemzetközi és magasabb szintű hazai jogszabályoknak;
- egyszerűsítés;
- egységes jogértelmezés;
- Alkotmánybíróság által megállapított mulasztások pótlása.

Egyik nagy probléma a hatályos jog kapcsán, hogy nem egységes a jogalkalmazás. A Legfelsőbb Bíróság a visszaélés körében több hivatalos jogértelmezést is kiadott, amik a gyakorlattól jelentősen eltértek (köztük a mennyiségi kérdésekre is). Tehát a szerző egyik fő célkitűzése a tervezet megalkotásával, hogy a bíróságnak és a többi jogalkalmazó számára is egy egységesen értelmezhető joganyagot hozzon létre.

Mostanában egyre nagyobb igény van mind a társadalom egyes csoportjainak, mind bizonyos szervezetek részéről, hogy a kábítószer használatot dekriminalizálják. Öt országgyűlési képviselő is emellett állt ki és 2005 májusában önálló indítványukkal (T/15992) kívánták a csekély mennyiségű kábítószeres fogyasztását dekriminalizálni. Az indítványt az Alkotmányügyi Bizottság nem támogatta és az Országgyűlés elutasította.

Jelenleg csak az elterelés ad lehetőséget, hogy az elkövető, vagyis a fogyasztó, illetve kábítószer-függő személy mentesüljön a büntetés alól és a Nemzeti Drogstratégiában is hangsúlyozott kezelésben, felvilágosításban vegyen részt. Az egészségügyi szakemberek maguk állítják, hogy ezek a kényszerből igénybe vett kezelések nem eredményesek, ellentétben azokkal, akik saját elhatározásból vesznek részt ilyen programokon. Másik oldalon ott vannak az alkalmi fogyasztók, akik csak éppen kipróbálták az egyes drogokat, de még nem alakult ki függőség és esetleg a későbbiekben sem volt szándékuk folytatni a szer használatát. Az ő esetükben pedig főleg a foglalkozás. Az eltereléssel kapcsolatban további probléma, hogy a cselekmény elkövetése és a tényleges kezelés között túl sok idő telik el, hiszen csak a vádelhalasztást követően kezdhetik meg a 6 hónapos terápiát. Ez ugyancsak csökkenti a rendszer hatékonyságát. A helytelen jogértelmezés kapcsán újabb gondot jelent az, mikor a nyomozó hatóság az alapos gyanú közlésekor nem elterelhetőnek ítéli meg az esetet, viszont később a bíróság már a helyes jogi minősítést állapítja meg, amikor már nincs mód erre a lehetőségre. További hibája a rendszernek a költséges eljárás, ami a nyomozati szakaszban merül fel, illetve a szakértői díjak megfizetésénél.

Ezek után veti fel a szerző, hogy egy ideális megoldás lenne, ha a jogalkalmazó a kábítószer-használatot, avagy a csekély mennyiségű kábítószer termesztését, előállítását, birtokbavételét, birtokban tartását a szabálysértési jog keretében szankcionálná. Tehát a tervezet a szabálysértési hatóság (rendőrség) hatáskörébe vonná az említett cselekményeket, továbbá az elkövetőket szabálysértési szankciókkal sújtaná.

A Szabálysértési törvény (1999. évi LXIX. tv.) preambuluma úgy rendelkezik, hogy a törvény célja az olyan jogsértő magatartásokkal szemben való fellépés, amelyek a bűncselekményekhez képest enyhébb megítélés alá esnek, valamint enyhébben veszélyeztetik vagy sértik a társadalmi érdekeket.

Ha esetleg a jogalkotók úgy döntenének, hogy a tényállásnak bűncselekménynek kell maradnia, akkor a szerző a közérdekű munkát, mint büntetést ajánlja az enyhébb eseteknél (vagyis a csekély mennyiségű kábítószer használatánál).

A szabálysértési eljárás keretében megvalósuló visszaélésnél a szakértői vizsgálatot felváltaná a gyorsított lehetősége, ami költséghatékonyabb megoldás lenne. Továbbá a mennyiségek nem lennének összegeezhetőek, illetve az eljárás gyorsabb, egyszerűbb lenne, mint a hatályos rendelkezések szerint. A fennmaradó költségeket pedig az eljárás alá vont személy fizetné meg. A bűncselekményt megvalósító kábítószer-terjesztőket pedig könnyebben lehetne felelősségre vonni, mert esetükben fel sem merül az elterelés lehetősége.

Akkor lássuk magát az új Büntető Törvénykönyv tervezetét, azon belül is a kábítószerrel visszaélés tervezett tényállását:

Egyik szembetűnő változás, hogy nem tesz különbséget a kábítószerfüggő és nem függő személyek között. Ennek oka az is, hogy a mai napig nem született olyan meghatározás, amely élesen elkülönítené a két kategóriát egymástól. Az orvos szakértő feladata, hogy megállapítsa a kábítószer-függőséget, de ez nem köti a bíróságot, egy adott per kapcsán a bíró dönthet másképpen is. Nincsenek objektív szempontok, az Egészségügyi Minisztérium módszertani levele sem adott erre megoldást.

A Tervezet tehát négy elkövetési magatartást szabályoz:

- kábítószerrel kereskedés;
- minősített kábítószerrel kereskedés;
- kábítószer birtoklás;
- minősített kábítószer birtoklás.

A kereskedelmi, vagyis a kínálati oldal sokkal veszélyesebb a társadalomra, ezért ott szigorúbb szankciókat kell alkalmazni és mindenképp a bűncselekmények körében kell hagyni.

A kábítószer mennyiségét csak egy tényálláson belül lehet összegezni. De például, ha a kereskedést részben nagykorú, részben kiskorú vonatkozásában követték el, akkor a két mennyiséget nem lehet összegezni. Így egy kettős minősítő rendszert kapunk:

- mennyiség alapján, és
- egyéb körülmények szerinti minősítés.

A mennyiségeket a nemzetközi előírásoknak megfelelően három szintre kell osztani:

- jelentős;
- alap;
- csekély.

Az alap- és jelentős mennyiségre elkövetett visszaéléseket a Btk. büntetné, míg a tervezet azokat a személyeket, akik a csekély mennyiségű kábítószer saját használatra termesztnek, előállítanak, birtokba vesznek vagy birtokba tartanak, szabálysértési szankciókkal sújtaná.

További minősítő körülmények:

- a hivatalos és közfeladatot ellátó személyek, akik e minőségüket felhasználva követik el a bűncselekményt, önmagukban már nem minősített elkövetők;
- a kiskorúak továbbra is védett státuszban vannak;
- az értelmező rendelkezések között szerepelnek a minősített helyszínek, hasonlóan a hatályos 282/B. § (2) bekezdés b.) pontjában foglaltak szerint.

Az értelmező rendelkezések között tisztázná a kábítószer fogalmát, illetve azt, hogy mi minősül kábítószer előállításához használt vegyi anyagnak. Itt található a csekély és jelentős mennyiség meghatározása is. A jelentős mennyiség alsó határát megemelné, mert jelenleg igen kicsi különbség van a csekély mennyiség felső határától, így szinte lehetetlen elkövetni alapmennyiségre.

A kábítószer előállításához szükséges anyaggal, berendezéssel, felszereléssel való visszaélés (hatályos 282. § (3) bekezdés b.) pontja) külön tényállás lenne (prekursorokra vonatkozó tényállás).

Végül egy fontos mennyiségi szabályozás: az elfogyasztott, avagy elhasznált kábítószer mennyisége nem összegeezhető.

A tervezett Büntető törvénykönyv normaszövegét tanulmányozva a bűncselekményi tényállásoknál változatlanul a jelentős mennyiség súlyosabb, a csekély mennyiség enyhébb büntetést von maga után.

Az értelmező rendelkezések tervezete között szerepel a csekély és jelentős mennyiség fogalma. Csekély mennyiség esetén a megadott tiszta hatóanyag-tartalom, illetve kannabisz növény esetén a növényegyedek száma szerint szabott határok érintetlenek maradnának a hatályos Btké. 23. §-hoz képest, viszont az említett jelentős mennyiség alsó határának megemelésével a csekély mennyiség felső határának ötvenszeresét kéne alapul venni az eddigi húszszoros helyett. A listában nem szereplő kábítószeres jelentős mennyiségénél is megemelné a határt: ha a kábítószer tiszta hatóanyag-tartalmának élettani hatása 45 grammot (18 gramm helyett) meghaladó morfinbázis élettani hatással egyezik meg, akkor jelentős mennyiségről beszélnénk. Csekély mennyiség esetén ez az érték nem változna.

A Szabálysértési törvény körében a kiszabható és jelenleg is hatályos jogkövetkezményeket foglalja össze, mint az elkobzás, pénzbírság, pártfogói felügyelet, ezen belül is elrendelhetik, hogy az elkövető

- meghatározott jellegű nyilvános helyeket ne látogasson;
- meghatározott helyen és időközönként, meghatározott szervnél vagy személynél jelentkezzon;
- meghatározott tanulmányokat folytasson;
- pártfogó felügyelő által szervezett csoportos foglalkozáson vagy a Pártfogó Felügyelői Szolgálat közösségi foglalkoztatójának programja szerint más foglalkozáson vegyen részt.

Továbbá kábítószer használatnak minősíti azt az esetet is, ha a kábítószer jelenléte csak a testnedvekben mutatható ki. A kábítószer és a csekély mennyiség fogalmánál a Btk. rendelkezéseire utal vissza.

Végezetül a törvénytervezetben megfogalmazott változásokat összegezném¹⁹:

- kábítószerrel való visszaélés tényállásának egységesítése és egyszerűsítése;
- nem tesz különbséget függő és nem függő elkövető között;
- négy tényállást hoz létre a visszaélésen belül, illetve a vitatott elkövetési magatartásokat megszünteti;
- a minősítő körülményeket egyszerűsíti;
- drogkereskedőkkel szemben arányos büntetés;
- a jelentős és csekély mennyiség szabályozása törvényen belül;
- kábítószerrel előállításához szükséges eszközökkel történő visszaélést áthelyezi a prekursorokkal kapcsolatos tényállásokhoz.

6.2. A 2012-es Btk. tervezet

2012 februárjában tették közzé a Büntető Törvénykönyv új tervezetét, amelyet dolgozatom lezárásakor még a Kormány sem tárgyalta meg, így csak egy előterjesztésről beszélhetünk²⁰. A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium készítette elő ezeket a módosításokat, amelyek a médiában nagy visszhangot keltettek. A kábítószerrel való visszaélés tekintetében is sok változást hozna az új törvény, amelyeket főként a szigorítás jegyében alkottak. Ezeket fogom most bemutatni.

Az első változást az Általános Részben találhatjuk meg, ahol az értelmező rendelkezések között tisztázzák az egyes alapfogalmakat, köztük a kábítószer fogalmát is. Megmaradt a „listás szabályozás”, vagyis a kábítószer fogalma alatt az egyes nemzetközi egyezményekben, illetve az egyéb jogszabályokban felsorolt kábítószereket és pszichotróp anyagokat kell érteni:

- Egységes Kábítószer Egyezmény (1961, New York) mellékletének I. és II. Jegyzéke;
- Pszichotróp Anyagokról szóló Egyezmény (1971, Bécs) mellékletének I. és II. Jegyzéke;
- emberi felhasználásra kerülő gyógyszerekről szóló törvény melléklete.

¹⁹ <http://drogriporter.hu/drogreform/kampanyrol>

²⁰ <http://www.kormany.hu/download/f/96/70000/Btk.zip>

Továbbá a tervezet biztosítja az uniós jognak és nemzetközi egyezményeknek való megfelelést is, úgy mint:

- Egységes Kábítószer Egyezmény,
- Pszichotróp Egyezmény,
- ENSZ Kábítószer-Egyezmény,
- Gyermekjogi Egyezmény,
- 182. számú ILO-Egyezmény,
- 273/2004/EK rendelet (kábitószer-prekurzorokról)
- 111/2005/EK rendelet (kábitószer-prekurzorokról)
- 2004/757/IB kerethatározat rendelkezéseit.

A kábítószerrel való visszaélés tényállását „Az egészséget veszélyeztető bűncselekmények” fejezetében helyezi el a tervezet. A következő bűncselekmények kerültek ebbe a fejezetbe:

- kábítószer-kereskedelem,
- kábítószer birtoklása,
- kóros szenvedélykeltés,
- kábítószer készítésének elősegítése,
- kábítószer előállításához szükséges anyaggal visszaélés,
- új pszichoaktív anyaggal visszaélés,
- visszaélés teljesítményfokozó szerrel,
- gyógyszerhamisítás,
- járványügyi szabályszegés,
- kuruzslás,
- méreggel visszaélés,
- ártalmas közfogyasztási cikkel visszaélés.

A kábítószer-kereskedelem esetében az elkövetési magatartások nem változtak (kínálás, átadás, forgalomba hozatal, kereskedés), viszont a csekély mennyiség privilegiált esete megszűnne. Tehát kínálati oldalon csak alap, illetve jelentős mennyiségre lehet elkövetni a visszaélést.

A 18. életévet be nem töltött személyeket továbbra is külön paragrafus védi. Viszont a kábítószerfüggő személyekre vonatkozó enyhébb szabályokat megszünteti az előterjesztés. Az elterelés intézményét nem törölnék el, de a feltételeket megváltoztatnák, illetve a kábítószerfüggő személyeket már nem nevesítenék. Ennek oka, hogy a mai napig nem tudtak olyan objektív szempontokat meghatározni, ami alapján egységesen lehetne meghatározni a függősséget. Erre az utóbb elkészült módszertani levél sem adott megoldást. Viszont a bíróság továbbra is értékelheti a szenvedélybetegséget a büntetés kiszabásánál.

Továbbá külön tényállásba kerülne a „Kábítószer készítésének elősegítése” (kábitószer termesztéséhez/előállításához szükséges anyagokkal, berendezésekkel, felszerelésekkel kapcsolatos magatartások), valamint a „Kábítószer előállításához szükséges anyaggal visszaélés” (utóbbi az Európai Unió jogának való megfelelést biztosítva egy új tényállást vezetne be, amelynek elkövetési magatartásai: forgalomba hozatal, szállítás, közvetítői magatartások, illetve az ezekkel összefüggő értesítési kötelezettség).

Még megemlíteném az „Új pszichoaktív anyaggal visszaélés” rendelkezéseit, amit a jelenleg hatályos Btk. nem szabályoz. Ezek az ún. „dízájner drogok”, amelyeket egy kábítószernek minősülő anyagból állítanak elő (kémiai szerkezetük módosításával), így hatása hasonló az eredetihez, mégsem minősül kábítószernek, így jelenleg nem terjed ki rá a büntetőjog hatálya.

A kábítószer birtoklás elkövetési magatartásain sem változtatnának, viszont egy új mennyiségi kategóriát vezetnének be, a különösen jelentős mennyiséget. A fogyasztást is nevesíti az előterjesztés, de csak szubszidiárius vétségként (ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg).

Emellett a tervezet indoklásában szerepel, hogy a már elfogyasztott mennyiségeket is figyelembe kell venni. Viszont a különböző időpontokban történő fogyasztást inkább külön-külön bűncselekményként kell értékelni.

Mint korábban említettem, az elterelésnél már nem nevesítik a kábítószerfüggő személyeket, illetve a feltételeket is kibővítik:

- csekély mennyiségű kábítószerre elkövetett visszaélés esetében;
- elkövetési magatartások: saját használatra termeszt, előállít, megszerez, tart, fogyaszt;
- az elkövető a nyomozó hatóságnak feltárja az elkövetés körülményeit;

- 1. fokú ítélet meghozataláig okirattal igazolja, hogy 6 hónapig, folyamatos kábítószer-függőséget gyógyító kezelésben, kábítószer-használatot kezelő más ellátásban részesült, megelőző-felvilágosító szolgáltatáson vett részt.

Visszatér a szabályozásba az „elterelési előélet”, ami 2004. december 13. előtt is szerepelt a Btk.-ban (AB megsemmisítette). Tehát akinek 2 éven belül már volt egy eredményes elterelése, az nem élhet ismételten ezzel a lehetőséggel (továbbá az sem élhet, akinek büntetőjogi felelősségét 2 éven belül kábítószer-kereskedelem vagy kábítószer birtoklás miatt megállapították).

A büntetés korlátlanul enyhíthető (fogyasztói oldalon), ha az elkövető a kábítószer átadó személy kilétének megállapítását elősegíti.

A mennyiségi határértékek kikerülnének a Btké.-ből és módosítva a Btk.-ba helyeznék el. 4 mennyiségi kategóriát különböztethetünk meg ezáltal:

- csekély,
- alap,
- jelentős,
- különösen jelentős.

A csekély mennyiség felső határai kiegészülnének: mefedron (1,5 gramm), GHB (7,5 gramm). A THC esetében is változás történne: a tiszta és savformában együttesen jelenlévő THC-tartalmat vennék alapul (6 gramm). A jelentős mennyiség alsó határa nem változna. A különösen jelentős mennyiség pedig a csekély mennyiség felső határának kétszázszorosa lenne.

A nem nevesített anyagok esetén az adott kábítószeres szokásos adagját kéne alapul venni, ami csekélynél hétszeres, jelentősnél száznegyvenszeres, különösen jelentősnél pedig ezernégyszázszoros mérték.

A tervezet fenntartja az 1/2007. Büntető jogegységi határozatot, vagyis az egy tényálláson belül elkövetett bűncselekmények természetes egységet alkotnak, továbbá a kábítószeres tiszta hatóanyag-tartalmát össze kell adni (egy tényálláson belül).

A legtöbben egyetértek abban, hogy a kábítószerrel való visszaélés rendelkezéseit módosítani kell. Viszont a megoldások már megosztottabbak. Ez az előterjesztés a szigorítás

jegyében született, amit az indoklás sem palástol. Ezzel nincs is gond, de a szabályozása már vitatottabb.

A kábítószer-kereskedelem tényállásának szigorításával egyetértek. Amit még támogatni tudok a módosításokban az a mennyiségi szabályozás átültetése és további differenciálása. Viszont itt is hiányzik a számítási mód részletes meghatározása. Az indoklásban találhatjuk meg a választ, miszerint a fogyasztás esetében az elfogyasztott mennyiségeket is össze kell adni (egy tényálláson belül). Egyrészt nem értem, hogy ezt miért nem lehetett a törvénybe beilleszteni, esetleg más jogszabályba rögzíteni, másrészt a már elfogyasztott kábítószeres mennyiségének összeadása komoly dilemmákat vet fel.

Személy szerint a fogyasztó (elkövető) szokásos adagját venném alapul a minősítéskor, akár úgy hogy az addig elfogyasztott mennyiségeket átlagolnám. A már elfogyasztott kábítószeres felderítése általában problematikus pont, mivel a bizonyítás során feltárt mennyiségek nem fedik a valóságot, mellette költséges és időigényes. A szokásos adag azért lenne ideális megoldás, mivel általában a frissen elfogyasztott mennyiségekre derül fény és az a tapasztalható tendencia, hogy a fogyasztók, valamint a függők is egyre nagyobb mennyiségeket/ keményebb drogokat használnak. Az alkalmi fogyasztók, illetve az egyszeri kipróbálók esetében pedig ezt az adagot még könnyebben lehetne megállapítani. További érvem, hogy szerintem aránytalan lenne a büntetés azokkal a fogyasztókkal szemben, akik régóta droghasználók, de pl. napi adagjuk sosem érte el a csekély mennyiség felső határát, de összeszámítva akár a különösen jelentős mennyiséget is meghaladná. Itt kell említenem azt az érthetetlen megoldást, hogy a kábítószerfüggő személyek kikerültek a szabályozásból. Az indoklás teljesen jogosan hivatkozik arra, hogy a függőség megállapítása a mai napig nem egységes, de a megoldással mindenképp vitába szállnék. A függők esetében az elfogyasztott mennyiségek összeszámítását pedig végképp túlzásnak tartom. A fogyasztás esetében mindig a megelőzés és az utógondozás a hangsúlyos, emellett elengedhetetlen hogy a következményei legyenek ennek a magatartásnak. Én egy köztes megoldás híve vagyok, eddig sem támogattam az elterelés lehetőségét, így az itt bekövetkezett szigorításokkal teljesen azonosulni tudok, sőt továbbfejleszteném ezeket a feltételeket (vagy akár kivenném ezeket a rendelkezéseket), de a mennyiségi rendelkezések szabályozását, illetve a függőség figyelmen kívül hagyását vitatom. Most is vissza kell térnem Dr. Frech Ágnes tervezetéhez, amiben több lehetőséget látok. A fogyasztás nem maradna büntetlenül, de a csekély mennyiség alatt mégsem büntetőjogi szankciókkal kéne súlytani az elkövetőt. Persze a gyakorlatban derül ki, hogy ez a szigorítás hogy hat a statisztikákra.

7. Összegzés

A mennyiségi elhatárolásoknál az igazi problémák - ahogy láthattuk is az egyes határozatokban - a jogalkalmazás során jelentek meg. Kezdetben a mennyiségi határokat nem szabályozták, és ez állt az elhatárolási viták középpontjában, de ez mára megoldódott. A Btk. a leggyakoribb drogok mellett egy „gumiszabállyal” hidalja át a folyamatosan bővülő kábítószeres kínálatának/keresletének büntethetőségének kérdését („morfinbázis élettani hatásával megegyező”). Ez a szabályozás viszont etikai dilemmát okoz az orvos szakértőknek, mert más következtetés születne, ha annak az anyagnak az élettani hatásaihoz kéne viszonyítani a vizsgált anyagot, amelyikből származik. Emellett további probléma a kábítószer mennyiségek kiszámítása, ami a mai napig nem került szabályozásra törvényi szinten.

Az eltérő jogértelmezés főként a fogyasztás esetében kirívó, hiszen az elterelés lehetősége szempontjából nem közömbös, hogy a fogyasztó csekély mennyiségre követi el a visszaélést, ahol élni tud ezzel a lehetőségével vagy az eddig elfogyasztott mennyiségek alapján már a jelentős mennyiség kategóriájába esik, ahol nincs pardon. A mai napig két eltérő gyakorlat jellemzi a mennyiségek kiszámítását: az ügyészség sok esetben összegzi a korábban saját használatra megszerzett kábítószeres mennyiségét, így legtöbb esetben jelentős mennyiség szerepel a vádiratban²¹ (ez egyebek között egy korábbi bírósági gyakorlat is volt), míg a bíróságok esetében (mivel a határozatok kötik őket a jogértelmezés során) a Legfelsőbb Bíróság (a jelenlegi Kúria) a Bfv.III.261/2005/6. számú határozata is megerősítette azt a gyakorlatot, miszerint a ténylegesen a fogyasztó birtokában lévő kábítószer mennyiségét kell alapul venni a minősítéskor. Bár az ügyészséget nem köti ez a gyakorlat, azt előre lehet látni, hogy a bírósági szakaszban elbukik az az érvelés, ami alapján összesítették az addig elfogyasztott kábítószeres mennyiségét. Viszont a laikus embereket összezavarhatja a kétféle

²¹ <http://tasz.hu/files/tasz/imce/esetek.pdf>

Drog-jogi esetek, Szerk.: Dénes Balázs (TASZ Drogpolitikai Füzetek 4. Szám) Társaság a Szabadságjogokért 2003. 17.-20. o. (1996-tól figyelhető meg az az ügyészségi gyakorlat, miszerint a gyanúsított vallomása alapján a már elfogyasztott, ténylegesen a birtokában nem lévő kábítószer mennyiségeket is figyelembe veszik és összesítik, viszont kezdetben csak az adott ügyben szereplő kereskedőtől vásárolt mennyiséget vették alapul. Később a teljes elfogyasztott mennyiségeket összesítették, kereskedőktől függetlenül. Ha a gyanúsított vallomásában nem nyilatkozott az elfogyasztott kábítószer mennyiségéről, de bevallja, hogy kábítószer-függő, akkor pedig vélelmezték, hogy a fogyasztás elérte a jelentős mennyiség alsó határát. 1998-ban a Legfőbb Ügyészség kezdeményezte az akkori Legfelsőbb Bíróságnál, hogy foglaljon állást az adott kérdésben. Ekkor jogegységi döntéssel kötelezővé tették a bíróságok számára a mennyiségek összegzését (elfogyasztott). A Btk. 1998-as módosításával viszont ismét változtattak a kiszámítások gyakorlatán: nem célja a törvényhozónak, hogy súlyosabban büntesse azokat a fogyasztókat, akik cselekményükkel jobban ártottak maguknak. 2003-tól megint kérdésessé vált az összegzés és mind a rendőrség, mind az ügyészség gyakorlatában ismét megjelent a lebukásig elfogyasztott mennyiségek összesítése.)

értelmezés és könnyen abba a hibába eshetnek, hogy nem mérik fel kellően a lehetőségeit, vagyis nem vetik alá magukat időben az eltereléshez szükséges kezelésnek/ellátásnak/szolgáltatásnak. Ezért úgy vélem a mennyiségi határok pontos meghatározása önmagában nem elegendő a csekély-jelentős mennyiség elhatárolásához, továbbá a mennyiség szerinti minősítéshez. Szükség van arra is, hogy a mennyiségek kiszámítását törvényi szinten rögzítsék, hogy az igazságszolgáltatás minden alanyára irányadó legyen egy egységes joggyakorlat.

A mennyiségi elhatárolások kérdéskörében még meg lehet említeni a különböző törekvéseket is, ami a szigorítás irányába mutatnak. Itt a konkrét mennyiségi határookra gondolok, de ez a jogalkotás feladata. Amit szem előtt kell tartani a szabályozáskor, az a társadalmi megítélése ezeknek a cselekményeknek és a büntetőjog egyik tagadhatatlan célja, a megelőzés, ami a büntetésekben egyfajta elrettentő és reszocializációs funkciókat fog össze.

A rendszer nem makulátlan, hiszen a kábítószer-kereskedelem és ezzel párhuzamosan a fogyasztás is egyre elterjedtebb, de ennek okait inkább egy szociológiai értekezésben lehetne feltárni. A büntetőjog inkább represszív eszközökkel tudja szavatolni a hatékonyságát, ezért kell ismételtlen a Dr. Frech Ágnes-féle tervezetre visszautalni, ami az elterelés körébe eső cselekményeket (tehát azokat a visszaéléseket, amelyeket csekély mennyiségre követték el) kivenné a büntetőjog köréből és áthelyezné a szabálysértésjogba, amelynek egy sajátos eszközrendszere van, és talán hatékonyabban tudná kezelni. Hangsúlyozom, talán, hiszen nem lehet elméleti szinten megoldani ezt az összetett kérdést és a gyakorlat igazolná, hogy ezek az eszközök hatékonyabban vagy hátrányosabban érintenék a potenciális elkövetők, illetve a társadalom tagjainak a jövőbeni magatartását. Mivel az elterelés gyakoriságának nincsen korlátja, ezért vannak akik erre „játszanak”, emellett az ilyen esetekben a büntetőjogi szankciók nem fejtik ki visszatartó erejüket. Ezért lenne szükség egy új szabályozási koncepció kidolgozására ezen a területen.

Hivatkozott Irodalom

Könyvek:

- ▶ Bayer István: A drogok történelme – A kábítószeresek története az ókortól napjainkig, Aranyhal Könyvkiadó, Budapest 2000.
- ▶ A kábítószer-abúzus orvosi, jogi és társadalmi vonatkozásai, Szerk.: Fürst Zsuzsanna, Wenger Tibor, Medicina Kiadó Zrt., Budapest 2010.
- ▶ Ritter Ildikó: (T)örvény, L'Harmattan Kiadó, Budapest 2003.
- ▶ Kábítószer-használat az Európai Unióban: jogalkotási megközelítés, Szerk.: Varga Orsolya, Nemzeti Drogfókuszpont, Budapest 2005.

Internetes hivatkozások:

- ▶ <http://www.drogfokuszpont.hu>
- ▶ <http://www.parlament.hu/irom39/01673/01673.pdf>
- ▶ Dr. Frech Ágnes: A kábítószer büntetőjog aktuális problémái Magyarországon, Magyar Kriminológiai Társaság tudományos előadásán elhangzott előadás, 2007. november 9.
http://www.fovarosi.birosag.hu/szellemimuhely/a_kabitoszer_okri.pdf
- ▶ <http://drogriporter.hu/drogreform/kampanyrol>
- ▶ <http://www.kormany.hu/download/f/96/70000/Btk.zip>
- ▶ Sipos László: Kábítószerrel visszaélés bűncselekményével kapcsolatos egyes jogalkalmazási kérdésekről, 2006.
[http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/sipos_laszlo-kabitoszerrel_visszaeles\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/sipos_laszlo-kabitoszerrel_visszaeles[jogi_forum].pdf)
- ▶ Drog-jogi esetek, Szerk.: Dénes Balázs (TASZ Drogpolitikai Füzetek 4. Szám) Társaság a Szabadságjogokért 2003.
<http://tasz.hu/files/tasz/imce/esetek.pdf>

Felhasznált jogszabályok, bírósági döntések

Törvények, törvényerejű rendeletek:

1978. évi IV. tv. a Büntető Törvénykönyvről (**Btk.**)

1979. évi 5. tvr. a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról (**Btké.**)

Bírósági döntések:

VI. számú Büntető Elvi Döntés

5/1998. Büntető Jogegységi Határozat

2/2003. Büntető Jogegységi Határozat

1/2007. Büntető Jogegységi Határozat

BK 155.

BK 75. (korábbi BK. 153.)

BKv 57. (BK 155.)

BH 2005. 246.

BH 2005. 279.

BH 2003. 182.

BH 2002. 127.

BH 2002. 175.

BH 1999. 101.

BH 1994. 294.

BH 1991. 55.

BH 1990. 169.

BH 1989. 304.

BH 1986. 359.

Nemzetközi szerződések:

1961. évi Egységes Kábítószer Egyezmény (New York)

1971. évi Pszichotróp Anyagokról szóló Egyezmény (Bécs)

1972. évi Egységes Kábítószer Egyezmény módosításáról és kiegészítéséről szóló jegyzőkönyv (Genf)

1988. évi kábítószeres és pszichotróp anyagok tiltott forgalmazása elleni egyezmény (Bécs)